

בסייעתא דשמיא

קונטרס

ב'ים ד'רכך

ביאור על ספר אוצרות חיים
בדרך פנימיות ועבודה

שער העיגולים

חוש א"ק

בני ברק
תשפ"א

המאמרים מבוססים על ספרי "ים החכמה"

למידע היכן ניתן להשיג את הספרים
והקונטרסים ניתן להתקשר
לקו 'בים דרכך': 0722-549-687

ניתן לשלם על הקונטרסים והספרים
בעמדות 'נדירים פלוס'.
או בטלפון מס' 0799-691-842.
וכן בקו 'בים דרכך' שלוחה 7.

ניתן להאזין לשיעורים
בקו 'בים דרכך', או בקול הלשון'
מס' 03-6171111 להקיש *7
ולאחמ"כ את הקוד 924651

תוכן עניינים

ביים דרכך - אוצרות היים

ט	ביאור שער העיגולים - דרוש	א	מבוא הספר - פנימיות הקבלה...
ט	א"ק	א	א. קבלה - קרבת אלה"ם לי טוב
יב	א. מציאות אור הא"ס	א	ב. אי אפשר ללמוד קבלה בלא פנימיותה
כ	ב. הצמצום ויצירת החלל	א	ג. החסרון בלימוד חסידות ללא קבלה
כט	ג. הארת קו הא"ס בתוך החלל	ג	ד. הדרך - קבלה עם פנימיותה, אור בתוך כלי
לד	ד. התפשטות אור קו הא"ס בדרך עיגולים	ו	ה. אמר עם הספר
לז	ה. התפשטות אור קו הא"ס בדרך אור ישר		
	ו. א"ק		

'ביאורים ועיונים'

נח	ה. כלי	מז	סימן א' - הצמצום
נט	ו. סוד העבודה הפנימית - ביטול	מז	א. מצידו ית' אין שינוי וצמצום
סא	סימן ג' - אור הקו	מז	ב. יש כמה מדרגות ב'מציאות'
סא	א. הכלים צריכים אור כדי לחיות	נא	ג. המציאות הנמוכה כלולה בתוך הגבוהה
סא	ב. אור ממלא כל עלמין	נג	סימן ב' - החלל
סג	ג. הכל תלוי בביטול של המוקבל	נג	א. הבורא הוא כל המציאות
סה	ד. אנא אמלוך	נה	ב. החלל הוא אור ללא כוח
		נה	ג. משל - השכל והמילים
		נז	ד. אור ומאור

תוכן עניינים

עב	הארה של הסובב	סו	ה. אור סובב
עג	ה. ב' מדרגות בתפילה	סח	סימן ד' - עיגולים ויושר
	ו. טעם שהעיגולים עומדים זה	סח	א. הגדרת שפע העיגולים
עד	לפנים מזה	סח	ב. העיגולים הכנה ליושר
	ז. עיגולים ויושר - שורש הגדלות		ג. תיקון העיגולים - אני
עה	והקטנות	סח	דקדושה
עז	סימן ה' - סוד ההתלבשות		ד. הטעם שהעיגולים יונקים

מבוא הספר - פנימיות הקבלה

א. קבלה - קרבת אלהיים לי טוב

ראיתי בני עליה, אשר נפשם משתוקקת ל'קרבת אלהים לי טוב'. והם מנסים להכנס לרזי התורה, מתוך מחשבה ששם ימצאו את שאהבה נפשם, ואת סיפוק צמאונם - לדעת את הוי"ה.

וכמו שכתב רבינו חיים ויטאל בהקדמתו וז"ל - 'וגלות האחרון המר הזה, עד דיתובן בני ישראל בתיובתא, ובקשו את הוי"ה אלהיהם, להכירו ולדע אותו ברזי תורה, וידעו את מי הם עובדים, ומי הוא מלכם'.

ויאין הנאה להקב"ה בעולמו, אלא בהיות בניו עוסקים ברזי התורה להכיר גדולתו'. ולומדי הקבלה נקראים בנים לשכינה הק', וכנזכר בתיקונים וז"ל 'בנים אינן מארי קבלה'⁽¹⁾.

ב. אי אפשר ללמוד קבלה בלא פנימיותה

והנה, ישנם לומדים, שבמקום להרגיש אש קודש, הם מרגישים יובש. עד שמרגישים, כאילו, ח"ו, מה יתן ומה יוסיף להם לדעת את סדרי

☪ הרחבת הביאור ☪

(1). כמו כל דבר שרוצים להבין טוב, כל העבודה, שהיא - מציאותו ית' שצריך ללמוד אותו מהשורש, כך היא ויחודו. גם עבודת השי"ת. וכמו שאמר אדונינו החסיד דוד המלך לבנו המלך שלמה: 'ועתה בני דע את אלוהי אביך - ועבדהו'. ו'לחיות' אותו, ולהדבק בו באמת, הוא צריך ללמוד, לפי כוחו, להכיר בשורש ולזה זוכים - על ידי לימוד תורת

העולמות ופרטי ההשתלשלות. ואינם מרגישים שזה משפיע עליהם בהרגשה והשגה קרבת ה', ועל הצלחת העבודה בפועל.

ובאן נחלקים הלומדים לכמה מהלכים. יש שעזבו את הלימוד הפנימי, וחזרו לעסק הנגלה בלבד, וכבר צווה עליהם מהרח"ו בהקדמתו, שעזבו את העיקר.

וישנם, שהאמינו בדברי רבותינו, ואזרו חיל להמשיך בלימודם, אף שאינם מבינים מהי התכלית, ואף שאינם יודעים מהי באמת המעלה הגדולה בלימוד הזה, ובכוונות היוצאות ממנו. וקיבלו את כל הענין כ'גזירת הכתוב', בלא הבנה ובלא הרגשה, ובלא לדעת לאן זה יכול להביא אותם.

והנה, מצד אחד, יפה מאוד שהחזיקו בעץ החיים על אף הקושי. אבל מצד שני, בזה הם עשו את לימוד הקבלה, ללימוד שלכאן אין בו תועלת לעבודת האלהים⁽²⁾.

ולפי דעתם יוצא שעיקר ו'פרי' התורה, שהוא לימוד הקבלה, אי אפשר לאכלו

🌀 הרחבת הביאור 🌀

הסוד, על פי הדרך הפנימית, דרך שאין התורה אלא הפשט שבה, וכמו החסידות.

(2). והנה, אם עלתה להם כך, מתוך שלא זכו לקבל את הפנימיות, הרי הם כאנוסים. אבל מה חרדנו לשמוע, לומדי קבלה שבטוחים שאין בה אלא את חיצוניות הדברים, וכאילו זה כל הענין. ועוד מבזים את העוסקים להבין את הפנימיות המתגלית בקבלה.

ולו חכמו ישכילו, שאם הזוה"ק אומר דברים נוראים על האומרים את הפנימיות המתגלית בקבלה. (והנה, יש שתולים את עצמם ברבותיהם, וטוענים שכאילו כך למדו זקני המקובלים הקודמים.

אבל זו טעות, כי מלבד שרבים מהם כן למדו את תורת החסידות, מ"מ, גם אלו מהקדושים שלא למדו

ג. מבוא הספר – פנימיות הקבלה

בפועל. וכאלו הכל רק 'הלכתא למשיחא', וח"ו אין בו תועלת למעשה, לדעת
בו את השי"ת⁽³⁾.

ג. החסרון בלימוד חסידות ללא קבלה

ולעומתם, יש שהניחו את לימוד תורת הקבלה, ותחתיו נכנסו ללימוד
חסידות - שבה התבארו יסודות הקבלה, בדרך עבודה
והשגה פנימית.

ויש בזה הפסדים גדולים⁽⁴⁾. כי כיוון שהם לא למדו את תורת הקבלה, אזי,
כאשר הם נכנסים לסודות תורה, כפי שהתבארו בחסידות, חסרים להם
כלים יסודיים, שעליהם נשענת תורת החסידות. ובזה לימוד החסידות עלול
להעשות כאור בלא כלי. וזה עלול לגרום להבין דברים באופן לא נכון⁽⁵⁾.

ד. הדרך - קבלה עם פנימיותה, אור בתוך כלי

אמנם מי שיוכל לתפוס בזה ובוה, הרי לפניו דרך נפלאה - ללמוד את הקבלה

🌀 הרחבת הביאור 🌀

בפועל את תורת החסידות, מ"מ
בוודאי הגיעו לפנימיות הדברים, מכוח
קדושת וטהרת נשמתם. ויש לנו בזה
ראיות, ואכמ"ל).

כי כיוון שאינם יודעים את
ה'נמשל', מוכרחים הם בעל כרחם
להשאר עם ה'משל', ובהכרח שבסתר
ליבם הכל מצוייר עם התגשמות
מסוימת.

כי כיוון שאין להם אלא את הציור
החיצוני, כפי שנראה בפשטות כתבי
האריז"ל, אזי אף שהם יודעים
(3). עוד נזק עצום, בא למי שקיבל
את הדברים כפשטם, בלא הבנה
פנימית - והוא שקשה להם מאוד
שלא לגשם.
(4). ועיין מה שכתב ה'עטרת צבי'
במכתבו הידוע.
(5). וכמו שכל אחד יודע - שמי

ביום דרכך - אוצרות חיים

בדרך פנימית. הדרך שפותחת את ההשגה ביחוד השי"ת, ומוסיפה אש קודש של דבקות אמת.

ללמוד בדרך שמלמדת לדעת את השי"ת באמת, וליחודו ולעבדו בלבב שלם. ומדבקות את הנפש למקורה, בהתלהטות ותשוקה.

כי כאשר אדם זוכה ללמוד את פנימיות הקבלה, הוא מקבל הבנה בהירה ומתישבת על הלב, איך נבראו העולמות.

והוא יודע ומבין, לפי ערכו, איך מצד אחד כל המציאות זה רק הבורא ית', וכמו שאנו אומרים 'שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד'. ומצד שני ישנם גם עולמות ונבראים, שהם גילוי מלכותו ית', בסוד 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. ואין סתירה כלל בין שניהם.

ואז האדם יכול ליחד את השי"ת באמת. וגם זוכה לדבקות אמת, והשגת אלקות, כי מציאות השי"ת נעשית אצלו 'חיה' ומוחשית.

גם זוכים ע"י פנימיות הקבלה, לבהירות בדרכי העבודה למעשה. כי כשמבין נכון את מדרגות וסדר ההשתלשלות, ממילא הוא יכול לטפס נכון, עוד ועוד, בהשגת והרגשת מציאות השי"ת, לפי מדרגת נפשו בכל עת. ולהשלים את היעוד - 'לעשות לו ית' דירה בתחתונים'.

כי כל מדרגה ומדרגה בעולמות, יש בה לימוד אלינו לעבודת השי"ת⁽⁶⁾.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

שלומד הלכה מספרי קיצור ושו"ת, להגיע אל השי"ת, ובפרט פנימיות בלא שלמד היטב את יסודות הסוגיות ועיקר התורה בוודאי שאינהכספר בגמ', כמעט שא"א לו להבין נכון את החתום ללא תכלית, אלא יש בה הענינים. לימוד עמוק ונורא.

(6). תורה מלשון הוראה, וכל חלק בתורה בא להורות לנו את הדרך כי בתורת הסוד, השי"ת גילה לנו את כל פנימיות העולם, כל מה

ה מבוא הספר – פנימיות הקבלה

כי כל מדרגה היא אופן שהשי"ת מתגלה אלינו, והנשמה שלנו יכולה וצריכה להיות בלי להתגלות הזאת, אלא שהיא צריכה להתאים את עצמה⁽⁷⁾.

גם זוכים ע"י הפנימיות, להבנה אמיתית בכוחות הנפש, איך לפעול ומה לעשות. כי על ידי ידיעת השתלשלות העולמות, האדם יודע את 'מפת' הנפש שלו, וסדר אחיזתה וקנינה בכל דבר⁽⁸⁾.

גם זוכה להבין בדרך אמיתית, את פנימיות כל המצוות, שהם ה'כוונות'. ואז הם אינם כ'גזירת הכתוב' שצריך לכוון וליחד שמות והמשכות, בלי

🌀 הרחבת הניאור 🌀

שנעלם מעיני בני האדם. וזה כלל החידושים שהתגלו בזה"ק לכל פרטי המצוות והענינים והעבודה הפנימית. ובפרט האריז"ל, אשר גילה את סדר ההשתלשלות, שהוא כמין סולם שבו השי"ת מראה לנו איך השתלשל האור העליון וברא את הכל. אבל כל דבריו הם במשלים גשמיים, אשר חתומים וסתומים. ובזה באה תורת החסידות, ופירשה את הגילוי של האריז"ל, והסבירה את הנמשל בשתי דרכים. דרך א' – שהסולם הזה בא לבאר את יחוד השי"ת. דהיינו, להבין איך נבראו הברואים, ואעפ"כ אין עוד מלבדו ממש. והדרך הב' – שהסולם הזה מורה לנו איך אנחנו נוכל לעלות אליו

ית', איך נצליח להדבק בהשי"ת באמת, ולהיות לו מרכבה, כמו שזכו אבותינו הק'.
(7). ואי"ה יתבאר בזה הספר, בכל מדרגה, מהי ההתגלות המיוחדת, שהשי"ת מתגלה בה. ומהי העבודה שלנו, כדי לזכות להשגה בזה. כי כל מדרגה היא הארה מלמעלה, דהיינו התגלות מסוימת של השי"ת. ויש כנגדה, באופן מדויק, עבודה של הנברא, כדי לקבל את זאת ההארה וההתגלות.
(8). וגם להבין נכון מהם ענין הקליפות, ואת שורש השבירה והנפילות. ששורשם בהרגשת הנברא את עצמו כמציאות עצמית, חוץ מהבורא, ח"ו.

נים דרכך - אוצרות חיים

הרגשת הלכ. אלא להפך, הוא זוכה להרגיש איך כל התורה והמצוות והמועדים, באים להכניס בנו מוחין - שהם השנה עמוקה יותר בהשי"ת, ובדבקות בו.

וכמו שכתב הרב בתחילת שער הכללים; 'כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם, כדי להיטיב לברואיו, ויכירו גדולתו, ויזכו להיות מרכבה למעלה, להדבק בו יתברך'. עכ"ל.

וכמו שאמר הרה"ק מקאמרנא לבנו על דברי הרב האלו - זו כל תורת הקבלה כולה! ואידך זיל גמור!

ה. אמר עם הספר

בביאור זה, אשר תחילתו ניתן לפניכם היום, מטרתנו לפתוח את השער, להבין את פנימיות דברי הרב.

ותקוותנו להשי"ת, שמי שילמד את פשט ה'אוצרות חיים' היטב, ואח"כ ילמד בביאורינו לטעום מן הפנימיות שבו. יוכל להתרגל להבין היטב, בכל דבר וענין, את פנימיותו.

ואז, בכל מקום שילמד בכתבי האריז"ל, ינצנץ לו החלק הפנימי. ובוה ילך לבטח, עם סיפוק ועליה בפועל, בעז"ה, מתוך ביטול להשי"ת, וקרבת אלהי"ם אמיתית⁽⁹⁾.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

(9). עוד זאת באנו - להורות איך משל מדויק בתכלית. ואינם משל להוציא מהגישום. דהיינו איך להבין את הנמשל והפנימיות, בכל דבר מדברי הרב. הענין המדובר. אלא הם משל מדויק ולהורות, איך כל דברי מהרח"ו, הם לגמרי.

מבוא הספר – פנימיות הקבלה

דרך כתיבתנו היא – ביאור משולב בין המילים של מהרח"ו. כאשר הוספות והרחבות קצרות הובאו בהערות⁽¹⁰⁾. ואילו הרחבת הענינים נכתבו כ'סימנים', בסוף הספר⁽¹¹⁾.

והנה, כבר התבאר לעיל, שכל מדרגה ומדרגה בעולמות, היא מדרגה באופן התגלות השי"ת לברואיו. ומצד שני, כל מדרגה היא אופן ודרך עבודה לנברא, איך להתקרב אל השי"ת ולהשיג אותו. לכן חילקנו את ההערות בביאור המשולב, לב' חלקים.

חלק א' נקרא 'דרכי היחוד' – והם ביאורים במהות התגלות השי"ת שהתגלתה בכל מדרגה. וחלק ב' נקרא 'דרכי העבודה' – והם דרכי העבודה שלנו, המתגלים בכל מדרגה. איך לזכות להתקרב על ידה אל השי"ת, ולהשיג את ההתגלות שלו, לפי ערכנו.

הרחבת הביאור

באופן שהנמשל הם אותם דברים ומיועדות למי שבקי היטב בענינים, ממש, רק בפנימיות. עד שגם אחר והן סומנו כך - ג.ב. בעומק.

ביאור הנמשל, ממשיכים אנו לדבר (11). הביאור הפנימי מוסבר באריכות באותם מילים, אלא שהכוונה היא בסימנים שבסוף הספר. פנימית.

מקור יסודות הביאורים הם - ספרי רוב ההערות - הם השלמת פנימית. (10).

והרחבת הנאמר למעלה. אמנם, יש הערות שבאות לישיב איזה קושיא, והערות אלו סומנו כך - ג.ב. ויש הערות שנכנסות מאוד לעומק, ויש החכמה, כפי שמצויין ב'מפתח ים החכמה'. וכן התבססנו הרבה על ספר 'נתיב חיים', ושיעור אוצרות חיים שנדפסו. אמנם עיקר הביאור, מבוסס על הספר 'ליקוטי ים החכמה' -

﴿ הרחבת הביאור ﴾

פנימיות הקבלה, שתקוותנו שנזכה שיצילנו מכל מכשול.

שי"ל בקרוב. כיוון שרבו הגירסאות בין הספרים,

אמנם חובתנו לציין, שהדברים נכתבו ע"פ הבנת העורכים, גם יש

בפרטי הביאור, נקודות שנוספו ע"י העורכים, ע"פ יסודות מדרך מו"ר

של"ט"א. ולכך כל משגה יש לתלות בעורכים בלבד. ותפילתנו להשי"ת

שנדפס בהוצאת 'אהבת שלום', כי בגירסא זו הלשון יותר קלה. ו'האמת

והשלום אהבו'.

ביאור שער העיגולים - דרוש א"ק

א. מציאות אור הא"ם

(הקדמה אחת כוללת מן הא"ם עד הזעיר אנפין).

דע כי תחלת הכלל – תחילת התגלות המאציל העליון היתה בכך שהוא גילה את אור הא"ס, שהוא רצונו של המאציל לברוא נבראים⁽¹²⁾.

☞ הרחבת הביאור ☞

(12). הלשון 'תחילת הכלל', צריכה ביאור, כי הלא השי"ת אין לו התחלה, אלא הוא תמיד היה.

והביאור הוא, כמו שכתב הרמ"ע מפאנו, והאריך בזה ב"ם החכמה' תשע"ט עמוד א'רעט – שבאמת לעולם אין אנו מדברים מ'עצמות' המאציל. וכל דברי הרב הם רק

מההתגלות הראשונה של המאציל, שהיא הנקראת 'אור אין סוף'. והיא התגלות רצונו הפשוט לברוא את העולם, והרצון הזה הוא תחילת הבריאה.

כי במאציל מצד עצמו, אין לנו שום דיבור ומחשבה, כי אין לנו בו שום תפיסה והשגה. ורק בהתגלות שלו, דהיינו, במה שהוא מתגלה ביחס

אלינו, כבורא שלנו - בזה יש לנו דיבור.

ונכתוב משל לזה - לרב המוסר שיעור, שהשומעים יכולים לדבר ולתפוס את שיעורו, דהיינו את החידושים שגילה להם, אבל לא את עצם מוח הרב, כי זה בכלל לא ניתן להם לתפוס על ידי שיעור.

זהו משל רחוק לבאר - שאין לנברא שום אפשרות להשיג את עצם הבורא, אלא אך ורק מעט מההתגלות שלו אלינו.

ולכן אנו מדברים רק מההתגלות שלו, הנקראת 'אין סוף', שהוא גילוי רצונו ית', ולא בעצמותו ית'. כי כל מה שאנו תופסים, זה רק הידיעה שהוא ית' רצה לברוא אותנו, שזה

נים דרכך - אוצרות חיים

ואז היה כל המציאות⁽¹³⁾ אור פשוט, דהיינו, אור שאינו מורכב ואינו מוגבל⁽¹⁴⁾. והוא הנקרא אור א"ס ב"ה דהיינו אור שאין לו קצבה וצמצום. כי

🌀 הרחבת הביאור 🌀

נקרא אור הא"ס - הרצון לברוא נבראים. אבל בעצמותו ית' אין לנו שום השגה ותפיסה. אלא אנו יכולים וצריכים רק לחייב את מציאותו באימה ובריאה. דהיינו, לדעת בבירור שהוא קיים, ושהוא עושה הכל, והוא הכוח הפנימי והאמיתי של כל הבריאה. ולהדבק בו ית' ברצון הלב. אבל אין לנו בו, מצד עצמו, שום תפיסה והשגה ודיבור ומחשבה. וצריך לשים לב, שאף שאמרנו שאין לנו תפיסה בעצמותו ית', אלא רק בהתגלותו באא"ס, מ"מ, אור הא"ס אינו דבר נפרד ח"ו מעצמותו ית' כלל. אלא הוא ית' מאוחד עם אא"ס שהוא רצונו, בתכלית האיחוד. כי הרצון הוא חלק גמור מבעל הרצון. והנה, כאן, בהתגלות הא"ס, מתחילה, בדקי דקות, התגלות של מציאות הנבראים, ואף שאין כאן שום מציאות 'נברא' עדיין, מכל מקום, כבר התגלה רצונו ית' לברוא אותם.

(13). היינו - כל הבריאה. כי אף שעדיין לא התגלתה הבריאה, אנו מתייחסים אל העתיד, ואומרים שבשלב הזה, כל מה שהיה, זה רק אא"ס, ובהמשך נלמד איך נוצרה הבריאה.

(14). אור פשוט הוא אור שווה, שאין בו חילוקים, אלא כולו דבר אחד. והיינו, שכולו אור המשפיע - השי"ת, ולא התגלה בו שום בחינת מקבל - נברא.

ג.ב. מובן מאליו, שהמושג 'אור', אינו אור כמו שהוא בעולמנו, אלא 'אור' הוא משל למציאות רוחנית דקה. ואנו משתמשים במשל זה, כי בעולם הגשמי שלנו, האור הוא המציאות הכי רוחנית שנתפסת בתפיסה הגשמית.

וכיוון שאנו יודעים שיש מציאות רוחנית נעלמת, של אור הא"ס, ומאידך מציאות זו אינה נתפסת בהבנתנו, וצריך לתת לה הגדרה - לכן המשילוה רבותינו ל'אור'. אבל תמיד כשאורים 'אור' הכוונה היא למציאות או השפעה רוחנית, שלמעלה מהגדרה.

אור האין סוף הוא עצם המציאות⁽¹⁵⁾, ולא שייך בו סוף וגבול⁽¹⁶⁾.

ולא היה שום חלל ושום אויר פנוי, דהיינו שאפילו שהתגלות אור הא"ס, היא צמצום עצום ביחס לעצמותו ית'⁽¹⁷⁾. מכל מקום, אין זה נחשב צמצום והסתרה וחלל, כי הרצון שלו מאוחד איתו לגמרי.

ולכן בהתגלות 'אור האין סוף', שהוא התגלות הרצון של הבורא לברוא את הנבראים, עדיין לא רואים שום צמצום והעלמה של המאציל, כי עדיין לא מתגלה שום מציאות נבראים, אלא הכל היה רק אור הא"ס.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

אלא הכוונה היא בעיקר ב'איכות'. דהיינו אין לו סוף והגבלה מצד עצם מציאותו, שהוא הכל, וחוז' ממנו אין שום מציאות, מכל סוג שהוא.

ג.ב. יש שואלים למה האור נקרא אין סוף, ולא נקרא אין התחלה, הלא כמו שלבורא ית' אין סוף גם אין לו התחלה?

והתשובה הפשוטה לזה היא - שהכוונה במושג 'אין סוף' היא 'אין לו גבול', והמושג 'גבול' כולל את כל צורות הגבול, גם על ההתחלה וגם הסיום, גם מצד הזמן וגם מצד ההתפשטות.

(17). כי עצם זה שהוא מגלה רצון לעשות נבראים, זה כבר יוצר מעט הסתרה על יחודו, כי הרי הנבראים מסתירים על יחודו, כי כשיש נברא,

(15). היינו - הוא כל מה שיש בעולם, והכל יצא ממנו. וממילא אין דבר חוץ ממנו, אלא הוא הוא כל המציאות שיש ושתהיה.

(16). כי כל ענין הגבול והצמצום, נובע מכך שיש עוד מישוהו, שזה גורם שיהיה גבול, להגדיר מה אני ומה הוא. אבל ביחס לא"ס, אין שום מציאות נוספת מבלעדיו ית', וממילא לא שייך בו שום גבול, כי אין מי ומה שייגביל אותו, ויאמר 'עד פה תהיה'.

ומובן מאילו - שהכוונה במילים 'אין סוף' ו'אין גבול', אין זה מתייחס למקום ו'שטח', כאילו הא"ס הוא בעל 'כמות' ו'שטח' אין סופי. כי לא שייך 'שטח' ו'מקום' אצל הא"ס, כי הוא למעלה מהמושגים האלו, שהם מושגים של עולמנו המוגבל.

ב. הצמצום ויצירת החלל

וכשעלה ברצונו⁽¹⁸⁾ להאציל הנאצלים ולברוא הנבראים, לסיבה נודעת, והיא - להקרא רחום וחנון⁽¹⁹⁾ דהיינו שהבורא רצה שיתגלה טובו ורחמיו לברואיו, כדי שהם יוכלו להנות מטובו ורחמיו, ואם אין בעולם מי שיקבל רחמיו ממנו, איך יקרא רחום וכן עדיין שאר הכנויים. דהיינו, אם אין מי שיקבל, אזי איך ייצאו לפועל כוחות ההטבה שלו, ואיך יהנו מהם נבראים.

﴿ הרחבת הביאור ﴾

אזי בפשטות נראה כאילו יש עוד דברים חוץ ממנו ית'. אמנם, אומר הרב, אין זה נחשב הסתרה וחלל, כי רצונו מאוחד עימו בשלימות, ועדיין אין כלל התגלות נבראים.

ג.ב. בעומק. והטעם שבאמת אין זה יוצר מעט הסתרה על יחודו, הוא עמוק, והוא - כי בסופו של דבר, כל תכלית הבריאה היא גילוי יחודו ית', אלא שכל זמן שהנבראים לא הגיעו לשלימות, יש בהם מעט הסתרה, על היחוד. אבל כאן בא"ס, הנבראים הם במחשבה, ובמחשבה הם בתכלית שלימותם, ולכן אינם חלל והסתרה.

(18). כל מה שהרב אומר כאן, קאי על אור הא"ס ולא על עצמותו ית', כי

שם לא שייך לדבר כלל. ורק מתחילת התגלות הרצון לברוא את העולם, שהוא התגלות אור הא"ס, שייך לומר כל מה שהרב מגלה כאן. ובמילים 'עלה ברצונו', הכוונה היא - כשעלה הרצון לצאת מהכוח אל הפועל. אבל עצם מציאות והתגלות הרצון, כבר התגלתה בהתגלות אא"ס, וכנ"ל.

(19). מילים אלו צריכות ביאור, כי בפשטותם נשמע שהשי"ת היה צריך שיכבדו אותו, וכאילו הוא צריך להקרא רחום וחנון. וזה לא יתכן, וע"ד שאמר הכתוב 'אם תצדק מה תתן לו'. גם עוד קשה, שאם תאמר שהוא צריך שיקראהו רחום וחנון, אם כן אתה אומר שהוא חסר משהו. דהיינו

ביאור שער העיגולים – דרוש א"ג יג

ובשביל זה הנה צמצם עצמו היינו הסתיר את עוצם כוחו, הוא הסתיר את זה - שאורו הוא אור א"ס, ושאין דבר בלתו, והוא הכל⁽²⁰⁾.

ואת זה הוא עשה באמצע האור שלו - 'אמצע' הכוונה ל'לב' הסוגיה ועיקרה. ל'נקודת הענין' ותמציתו. והיינו, שהצמצום התגלה ב'נקודה' המרכזית שבאור הא"ס. כי כל ענין אא"ס הוא הרצון לעשות נבראים, והצמצום הוא ההוצאה לפועל של הרצון.

ומהרח"ו כופל את הלשון ואומר בנקודת המרכז האמצעי כדי שנבין שאין הכוונה לאמצע ב'שטח', אלא זה רק משל, והכוונה האמיתית

הרחבת הביאור

שקודם הבריאה היה חסר לו בכך לפעולה. אבל התכלית בזה היא - שלא קראו לו רחום וחנון, וזה לא שהנבראים יקבלו את חסדו ורחמיו ויטב להם. וייתב להם. וא"ת למה נקט כזו לשון, ולא אמר הבורא ית' הוא שלם בתכלית השלימות.

אלא הכוונה במילה 'להקרא' היא - שיתגלו בפועל רחמיו וחסדיו, בשביל בראיו שיהנו מרחמיו וחסדיו. וכמו שכתב בשער הכללים וז"ל - 'כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם, כדי להיטיב לברואיו, ויכירו גדולתו, ויזכו להיות מרכבה למעלה, להדבק בו יתברך'.

המושג 'יקראוהו' רחום, הוא ביטוי לכך שכוח הרחמים ייצא אל הפועל, והינו ממנו הנבראים, וממילא יקראוהו כד. כי זהו ענין השמות, שהם ביטוי

כך שאף שמצד הבורא, הרצון הוא שהנבראים יהנו ממנו, מ"מ פנימיות ההנאה שלהם, היא, מה שהם מגלים אותה, כי זו תכלית מציאות ותענוג הנבראים. וזהו ענין עמוק מאוד. ואכ"מ.

(20). המילה צמצום אינה כפשוטה. דהיינו שאין הכוונה כאן שהא"ס

נים דרכך - אוצרות חיים

במושג 'אמצע' היא - 'מרכז'. והיינו עיקר ו'נקודת' הענין, שהכל סובב סביבו.

והצמצום הזה, שהא"ס הסתיר את אורו, נעשה על ידי שהוא הסיט כביכול את עוצם אורו **אל הפכיבות והצדדים**, דהיינו אל חוץ מ'המקום' שבו מתגלה החלל⁽²¹⁾.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

צמצם וסילק את עצמו מהמקום ההוא, כי לא יתכן שיהיה מקום שבו הא"ס לא נמצא.

וזה משתי סיבות. א' - מצד הא"ס. כי הא"ס מעצם מהותו הוא עצם המציאות, ולא יתכן שיהיה מקום ומציאות שהוא לא נמצא בו. (גם אם כן, אזי לא יהיה נכון לומר שהוא 'אין סוף', כי הלא יהיה מקום ששם אינו, ואם כן שם יש לו סוף וגבול).

ב' - מצד הנבראים. כי לא יתכן שיהיה להם מציאות, אם הא"ס מסתלק שם, כי כל עצם מהות המציאות היא רק הא"ס. כי כיוון שרק הוא המציאות שהיתה תמיד, ממילא רק הוא פנימיות כל המציאות שיש עכשיו, כי איך יהיה פתאום דבר נוסף, שהוא לא חלק ממנו. אלא 'מאן דנפח מדיליה נפח', וכל הבריאה היא חלק מהא"ס, ואין עוד שום כוח מציאות עצמית חוץ ממנו.

וזהו ענין הצמצום - לסלק ולהסתיר את ריבוי ועוצמת האור, כי התגלות האור בכל גודלו, מבטלת את מציאות הנברא. וע"י הסתרת עוצמת האור נוצר 'מקום' שבו לא רואים ולא מרגישים את עוצם אור הא"ס. ועיין בזה ב'ביאורים ועיונים' סימן ב' - החלל.

אלא הכוונה במילה 'צמצום' היא - הסתרה. שהוא ית' הסתיר את עצמו, מעיני הנבראים, וזה נראה כאילו הוא סילק את עצמו, מהמקום ההוא. ועי' בזה בארוכה ב'ביאורים ועיונים' סימן א' - הצמצום. (21). והיינו ש'במקום' הבריאה, 'מקום' התגלות הרצון לברוא את הנבראים בפועל - שם הבורא הסתיר את כוחו וגודלו, כדי שלא יבטל אור הא"ס העצום את ההתגלות הרצויה. ומתגלה שם רק 'נקודת' הרצון לברוא, ובכוח הרצון הזה נוצר החלל. זהו ענין הצמצום - לסלק ולהסתיר את ריבוי ועוצמת האור, כי התגלות האור בכל גודלו, מבטלת את מציאות הנברא. וע"י הסתרת עוצמת האור נוצר 'מקום' שבו לא רואים ולא מרגישים את עוצם אור הא"ס. ועיין בזה ב'ביאורים ועיונים' סימן ב' - החלל.

ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

וּנְשָׂאֵר חֲלָל בְּנֵתִיּוֹם, דְּהֵיִינוּ בְּזָה הוּא יֵצֵר מְקוּם⁽²²⁾ וּמְצִיאוֹת חֲדָשָׁה, שְׁבָה לֹא רוֹאִים אֶת מְצִיאוֹת הָא"ס, וּמְמִילָא יֵשׁ שֵׁם חֲלָל, דְּהֵיִינוּ 'מְקוּם' רִיק כְּבִיכּוֹל, שְׁבוּ יוֹכְלוּ לְהִיּוֹת הַנְּבִרָאִים.

כִּי בַחֲלָל הַזֶּה, הַשִּׁי"ת הַסְּתִיר אֶת עֲצֻמוֹ. וְעֵשָׂה, שְׁמִי שְׁנִמְצָא בּוֹ, לֹא יִרְאֶה אֶת מְצִיאוֹת הָא"ס שְׁכּוֹלֵל אֶת הַכֹּל – וְעַל יְדֵי זֶה, הַנְּבִרָא שְׁנִמְצָא שֵׁם, יוֹכֵל לְהַרְגִישׁ אֶת עֲצֻמוֹ כְּמְצִיאוֹת נִפְרֶדֶת, כְּבִיכּוֹל.

אֲמֵנָם, מִצַּד הַבּוֹרָא, הַכֹּל נִשְׂאָר כְּמוֹת שְׁהִיָּה, כִּי הוּא הַכֹּל, וְאוּרוֹ הוּא הַמְצִיאוֹת כּוֹלָה, וְאִי אִפְשֵׁר שִׁיִּצְמָצֵם עֲצֻמוֹ. אֲלֵא הַצְּמָצוּם הוּא רִק בְּעֵינֵי הַנְּבִרָאִים שְׁנִמְצָאִים בְּתוֹךְ הַמְצִיאוֹת הַחֲדָשָׁה, וְחַיִּים וּמְסַתְּכִלִים עַל כָּל דְּבַר לְפִי הַכֹּלִלִים וְהַהֲגֵדְרוֹת שְׁלָה. וּבְכֹלֵלִים שְׁלָה לֹא רוֹאִים אֶת אֹר הָא"ס.

כֵּן שְׁכֵל מְצִיאוֹת הַחֲלָל, הִיא רִק מִצַּד הַנְּבִרָאִים שְׁבִתוֹךְ הַחֲלָל. אֲבָל מִצַּד הַבּוֹרָא, שְׁהוּא אֵינוֹ בְּתוֹךְ הַכֹּלִלִים שֶׁל הַחֲלָל, אֲזִי מְבַחֲנִינוּ אֵין בְּכֹלֵל חֲלָל, כִּי אֶף שְׁמְצִיאוֹת הַחֲלָל הִיא מְצִיאוֹת אֲמִיתִית, מ"מ זֶה רִק לְמִי שְׁחִי לְפִי הַכֹּלִלִים שֶׁל הַחֲלָל⁽²³⁾.

הַרְחַבְתַּת הַבִּיאוֹר

(22). מוֹבֵן שֶׁהַמוֹשֵׁג 'מְקוּם' אֵינוֹ כְּפִשׁוּטוֹ, כִּי אֲנוּ מְדַבְּרִים בְּמְצִיאוֹת רוּחֲנִית שֶׁהִיא לְמַעֲלָה מִכֹּל הַמוֹשֵׁגִים שְׁלָנוּ, אֲלֵא הַכוּוֹנָה הִיא – שְׁבִתוֹךְ הַמְצִיאוֹת' שֶׁל אֹר הָא"ס, יֵצֵר הַבּוֹרָא 'מְצִיאוֹת' נְמוּכָה יוֹתֵר, שֶׁהִנְמָצָא בָּהּ לֹא מְרַגֵּשׁ אֶת הָאֲא"ס. וְכִמוֹ שֶׁהָאֲרַכְנוּ, בְּס"ד, לְבִאֹר בִּבְיֹאֲרִים וְעֵינֵינִים סִימָן ב' – הַחֲלָל.

(23). רַבִּים מְתַקְּשִׁים בְּעֵנִין זֶה. כִּי אִם ח"ו הַצְּמָצוּם כְּפִשׁוּטוֹ, וּבְמְקוּם הַחֲלָל אֵין אֲא"ס, אֲזִי אֵין יֵשׁ שֵׁם קִיּוֹם, הֲלֹא חוּץ מֵהָא"ס אֵין כְּלוּם. וְלֹא שִׁיךְ מְצִיאוֹת שֶׁל מְקוּם וְקִיּוֹם נְבִרָאִים, חוּץ אֲלֵא, שְׁמִכּוּיוֹן שְׁאֵין לָנוּ יְדִיעָה

זוהי היה צמצום הראשון של המאציל העליון ולקמן יתבאר צמצומים נוספים, שהם מדרגות הסתרות נוספות. אבל כאן הוא הצמצום הראשון, שהוא שורש לכל הצמצומים שאחריו. כי כאן נוצרה עצם מציאות הנבראים, ואילו מה שנעשה אח"כ, הם צמצומים במדרגות פרטיות (24).

וזוהי המקום החלל, הוא עגול, 'עגול' היינו ככדור (25). והנה, אין הכוונה שבאמת יש שם עיגול וכדור, כי באא"ס לא שייך עיגולים וכדורים כלל, אלא

☪ הרחבת הביאור ☪

ושם הכללים מה נקרא מציאות, שונים. ומציאות זו גם היא אמת גמורה, כי יש כמה מדרגות ב'מציאות'. והארכנו בזה בס"ד, באר היטב, ב'ביאורים ועיונים' סימן ב' - החלל, עיין שם.

(24). ג.ב. באמת הצמצום הראשון, הוא עצם התגלות האא"ס, וכמ"ש לעיל. אלא שמהרח"ו לא דיבר מזה במפורש, כי זה לא נקרא צמצום ממש, וכנ"ל. ולכן הוא קורא 'צמצום ראשון' לצמצום שבו נעשה החלל.

ובאמת בין כל מדרגה למדרגה יש צמצום. כי החילוק בין המדרגות הוא - שכל מדרגה היא רמת התגלות אחרת של השי"ת, וזה נעשה ע"י שיש שם 'מציאות' שיש בה 'כללים' אחרים

(25). דהיינו בעל חלל עגול בתוכו. ולא כמו שנראה בציורים - שהעיגול

מהא"ס. ועוד, איך יתכן שהא"ס יצמצם עצמו, ויהיה מקום שהוא לא נמצא בו, הרי הוא א"ס, ולא שייך בו שום הגבלה.

ומאידך, אם נאמר שהא"ס כן נמצא, וכל הצמצום אינו כפשוטו, אזי אם כן כל הבריאה היא דמיון בלבד, כי באמת הכל זה רק הא"ס. וזה גם לא יתכן, כי אנו רואים שיש לנו מציאות, וגם התורה הק' מעידה על כך ואומרת - 'ברא אלהים את השמים ואת הארץ'.

אלא הביאור הוא - שיש כמה מדרגות מה היא ה'מציאות'. וכולם אמת.

המדרגה הגבוהה ביותר היא מציאות הא"ס. וביחס למציאות הגבוהה הזאת, אין מקום למציאות הנבראים. אמנם, בצמצום, הבורא יצר מדרגת מציאות נוספת, ברמה אחרת.

ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק יז

ה'עיגול' הוא משל. ופנימיותו היא - שהוא ביטוי למציאות שווה בעלת כל הצדדים, כי העגול אין לו קצוות.

שהרי דבר שיש בו קצוות, אזי על ידי הקצוות מתגלה שיש גבול לדבר, וממילא מתגלה שיש משהו מעבר לזה. אבל בעגול, הוא מסתובב ומסתובב ולא מתגלה שום גבול, וממילא מי שבתוכו לא רואה שיש משהו מעבר אליו.

והנמשל הוא - שהחלל הזה נעשה באופן שמי שבתוכו, לא יוכל להרגיש שיש מציאות אחרת, גבוהה יותר, ונראה ומורגש לו שהמציאות שהוא תופס, היא כל המציאות.

בהשוואה אחת מכל צדדיו, הרב ממשיך בזה לבאר שהעיגול הוא שווה, כי אם העיגול לא היה שווה ממש, אלא היו בו שינויים, עליות ומורדות, אזי על ידם, מי שנמצא בתוכו היה משיג שיש כאן הגבלה, ויש משהו מעבר לזה.

כך שהמכוון בענין ה'עגול' הוא - שמי שחי בתוך החלל והמציאות החדשה, מרגיש כאילו זו כל המציאות, ואינו יכול לתפוס, שיש מציאות גבוהה יותר, של הא"ס⁽²⁶⁾.

עד שנמצא עולם האצילות וכל העולמות, נתונים תוך החלל זה. כי כל סדר ההשתלשלות, הוא התגלות הכורא לפי 'כללי

🌀 הרחבת הביאור 🌀

הוא כמו קשת או טבעת. להיות נפרדת, היא בכך שמי שחי בה מרגיש ומשיג לפי הכללים שלה, אבל ברגע שהנברא ישיג לגמרי את המציאות החדשה הנמוכה, והיא תכלל במציאות הגבוהה. לפי הכללים שלה וממילא יתבטל החלל. כי כל הצלחת המציאות החדשה

החלל והמציאות הזו, שאחר הצמצום^[א].

∞ דרכי עבודה ∞

[א]. דרך העבודה בצמצום - הנה אנו נמצאים בתוך הצמצום, וכל ההכרה וההרגשה שלנו בהשי"ת, היא לפי הכללים של תוך הצמצום. אמנם, אם אדם רוצה לזכות להתעלות יותר, הוא יכול להשיג מעט את אור הא"ס, איך שהוא מתגלה מחוץ לצמצום.

כי הרי מחוץ לצמצום, דהיינו מחוץ לחלל, מתגלה יחוד ה' באופן אחר לגמרי. כי שם אין מציאות כלל לנבראים, ואין כלל דבר חוץ מהבורא ית'. שזה עומק סוד 'שמע ישראל' הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד'.

והדרך להצליח להתעלות במחשבה אל מחוץ לצמצום, ולתפוס מעט, לפי ערכנו, במציאות אור הא"ס - זה נעשה ע"י עבודת הצמצום.

וענינה הוא - שהאדם מצמצם את מחשבתו, ומסלק את כל ריבוי המחשבות שיש לו, ואת ריבוי המציאויות שמוטל עיניו. ומצמצם את מחשבתו בהתבוננות במציאות הבורא ויחודו. ועולה עוד ועוד בסדר ההשתלשלות, עד שמצמצם ומסלק את כל מציאות העולם והחלל, ואז יכול לזכות לחוש מעט במציאות אור הא"ס לבדו.

והשגה זו, נקראת 'יחודא עילאה', שהיא ההסתכלות על העולם מצידו ית' כביכול, שבהסתכלות זו אין כלל מציאות חוץ מהא"ס.

אמנם, אי אפשר לאדם לחיות תמיד במדרגה זו. ולכן מיד אחרי שאדם זוכה למעט תחושה בזה, הוא צריך לחזור לתוך הצמצום - לתוך החלל, שבו יש מציאות לנבראים.

אלא שאחר שהשיג מעט את מציאות הא"ס שמחוץ לחלל, אזי הוא כבר מבין ויודע, שכל מציאות הנבראים היא רק כוח התגלות אור הא"ס שבתוכם, שהרי במציאות העלינה יותר אין אלא אותנו.

ואז הוא מבין ומשיג, שהוא ית' הוא החיות הפנימית של כל הבריאה, וממילא הוא המנהיג של הכל, ואין פועל אמיתי חוץ ממנו.

והשגה זו, שהאדם משיג שהבריאה אינה דבר עצמי, נקראת 'יחודא תתאה'. שענינה

ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק יט

והנה, אף שמצד הא"ס עצמו, אין כלל חלל, מ"מ יש כביכול חלק בואור הא"ס שמקיפו ומסובכו, ומאיר לחלל⁽²⁷⁾. אמנם ההארה וההקפה היא בשוה מכל צדדיו⁽²⁸⁾, כי מבחינתו של האור כולם שווים, והוא כביכול אינו מבחין

הרחבת הביאור

(27). נ.ב. משפט זה אומר דרשני - בהרגשה גמורה, כי אז היתה כי לכאור' איך אור הא"ס, שהוא בלתי מוגבל, מקיף את החלל שהוא מוגבל? הלא עצם התיחסות אור הא"ס אל החלל להקיפו, זו הגבלה. וזה אינו שייך בא"ס.

והביאור הוא - שבאמת אין זה מצד עצם האור הסובב, כי מצידו אין כלל מציאות נפרדת של חלל וכמו שהתבאר. אלא לפי תפיסתנו, כך היא התייחסות האור הסובב אלינו להאיר בנו, כי הוא יודע כביכול, שמבחינתנו יש את המציאות שלנו, והוא רוצה בה.

ודברינו אלה, הם המשך והשלמה, (ואף שאין אנו משיגים אותו למה שביארנו מדוע החלל מוגדר

דרכי עבודה

- שהאדם מבין שגם למטה מהצמצום, במקום שכן יש מציאות לנבראים, גם שם, הכל מחובר עם השי"ת, כי הוא חיות הכל, וכל הבריאה היא רק התגלות אורו. וזהו מה שאומרים מיד 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

והתפיסה ב'יחודא עילאה' מועילה ומחזקת את תוקף ה'יחודא תתאה', ומסייעת להבין ולהרגיש איך שגם בתוך הבריאה, הכל זה אור השי"ת, כי הוא המאיר ומחיה לכל הבריאה והברואים, עד שבצומק הענין באמת כולם אינם אלא סוגי התגלות של אורו ית'.

בין המדרגות, אלא ככולם 'אין' לפניו⁽²⁹⁾. אלא שהוא מכיר שמצידנו יש חלל, והוא רוצה בזה ומאיר לנו.

ג. הארת קו הא"ס בתוך החלל

עד עתה למדנו - על מציאות הא"ס. ועל שהא"ס עשה צמצום, ויצר מקום ומציאות חדשה, שבה לא רואים אותו, ולא מרגישים בכך שהוא כל המציאות. ומעתה יבאר הרב מה קורה בתוך המציאות החדשה.

והנה כאשר צמצם עצמו, ויצר את המציאות של החלל. אזי לכאורה יש בעיה, כי כיוון שבתוך החלל, אור הא"ס מוסתר, אין יחיו הנבראים שבחלל?⁽³⁰⁾ הלא כיוון שהאור הסתלק מהם⁽³¹⁾, הם צריכים

⌘ הרחבת הביאור ⌘

כעגול. וכאן מתווספת השלמה לכך - (29). וכמו גאון גדול שביחס לעומק שבגלל שהחלל עגול, אזי האור מקיפו ומאיר בו בשווה, ועי"ז הנבראים לא מכירים באור שמאיר בהם.

כי הכלל הוא - שדבר שמאיר בהשוואה אחת, בקביעות ובלי שינויים, אזי לא מכירים בו, ולא יכולים להגדיר אותו, כי רק ע"י השינויים והגבולות ניכר הדבר.

ולמשל - ה'אור' שמאיר בעולם, הנה אם לא היה לפעמים חושך, ותמיד היה אור, ותמיד באותו חוזק, אזי הוא לא היה מקבל שם לעצמו, אלא הוא היה חלק מהמציאות הבסיסית.

(29). וכמו גאון גדול שביחס לעומק דעתו, כל הילדים לא יודעים דבר. אמנם גם הוא מבין, שביחס לרמה שלהם הם כן יודעים, ויוכל לשבח אותם. ואעפ"כ אין אצלו הבדל בין הילד המצוין לחלש, כי אצלו כולם 'לא יודעים'.

(30). החלל אינו העדר, אלא הוא המציאות של הנברא, וכדמוכח מלשון הרב לקמן וז"ל 'אל תוך החלל העגול שהוא הנאצל'. כך שהחלל עצמו צריך אור שיחיה אותו, ולא רק הנבראים שבחלל. וכמו שהארכנו בכ"ז ב'ביאורים ועיונים' בסימן ב' - החלל.

(31). ג.ב. ואף שמצד הא"ס, הוא כן

כא ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

אור לחיות ממנו^[2]. אמנם, מאידך, אם שוב יתגלה אליהם האור, אזי ישובו להתבטל בתוכו.

ולכן האור מתגלה אליהם באופן מיוחד, והוא שאז דרך צד א' מן החלל^[32], המשיך לתוך החלל דרך קו א' ישר דק – פי' שהאור נכנס לתוך החלל להאיר לנבראים. והמשל ל'מהלך' של ההארה הזו הוא 'קו דק', דהיינו שאינו הארה מלאה מכל הכוונים, אלא הארה מצומצמת ומוגבלת כמו קו של אור.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

נמצא שם. מ"מ הרי מה שהם מציאות עצמית, שצריך להחיות אותה, זה לפי כללי המציאות התחתונה, ובה לא רואים את הא"ס. וממילא, צריך לגלות מציאות של אור, שתחיה אותם לפי הכללים האלה.

אלא כמו שהתבאר בס"ד, שחלל עגול הוא ביטוי ל'מציאות חדשה', שמי שנמצא בתוכה נראה לו שהמקום פנוי מאא"ס, ואינו רואה את הא"ס בכל עוצם כוחו. והתבאר שלכן החלל מוגדר כ'עגול', להורות שהוא מציאות שלימה, עם 'כללים' משלה.

ובהמשך לכך – גם המושג 'צדדים שבו', אינו כפשוטם, אלא נ"ל שהכוונה היא שיש בתוך החלל מדרגות כמו י"ס, וכל ספירה נחשבת צד, דהיינו חלק מסוים בחלל. וממילא י"ל ש'הצד' שהקו נכנס הוא הכתר שבחלל].

ופנימיות הענין הוא – שצריך שהנבראים יכירו בבורא, וזו היא תכלית הבריאה. ולכן צריך שתהיה התגלות של הא"ס, לפי הכללים של הנבראים. כדי שהם יראו ויתפסו איך שהוא מוחיה אותם, ויכירו וידבקו בו. (32). [ג.ב. זה ברור שאין שם צדדים כפשוטו, כמו שאין חלל עגול כפשוטו.

🌀 דרכי עבודה 🌀

[ב]. ומזה נתבונן, שהצמצום יוצר השתוקקות. כי דוקא ע"י הצמצום והעדר האור, שהנברא נשאר ללא אור, זה מעורר אותו לחפש אור, ולהשתוקק אל הבורא ולרצות אותו, עוד יותר ממה שהיה קודם.

ומוסיף מהרח"ו לבאר את כוונתו, ואומר - **כעין צנור**, דהיינו, שהאור נכנס באופן דק בתוך הכלים. כי 'מהלך' ההארה של הקו לנבראים שבחלל הוא - בדרך הארה דקה **בתוכם**, כמו בתוך צינור. ולא בהשפעה רחבה כמו אור הסובב, שכביכול 'מתפזר' בהכל.

והוא אור אי הנמשך מן הא"ם, אל תוך החלל, וממלא אותו. דהיינו, אף שהאור עצמו נכנס בדרך של 'קו דק', מ"מ זה רק עצם האור, אבל מעצם האור יוצאת הארה, שמחיה ומאירה את כל מה שבחלל.

והאור הזה שנכנס בתוך החלל, הוא נקרא אור 'ממלא כל עלמין', והוא אור א"ס ממש, אלא שהוא מצומצם. באופן, שמצד אחד הוא מאיר לנבראים, ומצד שני הוא לא מבטל את מציאותם⁽³³⁾.

וכמו שהתבאר, שזו הכוונה קו 'דק'. כי אין ענין 'דק' ו'צר' כדבר גשמי, אלא **הנמשל** בזה הוא - שהוא אור שאיכותו ממועטת, באופן שיוכלו הנבראים לקבלו, ולא תתבטל מציאותם.

וממשיך הרב ואומר **אבל נשאר מקום פנוי, בין האור שבתוך**

⌘ הרחבת הביאור ⌘

(33). וזה כחצי' מידת ה'יסוד', שהוא המקבל מרוב ההשפעה. ועיין אריכות, לוקח את האור עצמו, ומצמצם אותו בס"ד, בהגדרת האור הזה, ב'ביאורים באופן שיוכל להשפיע. ולא יתבטל ועיונים' בסימן ג' - אור הקו.

⌘ דרבי עבודה ⌘

והוא יסוד בעבודת היהודי, כאשר מרגיש קטנו וחושך, שזה ענין של צמצום האור, יקח את זה לכלי להרבות בהשתוקקות להשי"ת, וכמאמר דוד המלך 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועייף בלי מים'. ואז יזכה שיתגלה לו אור הקו ויאיר לו, ביתר שאת דהיינו באופן שיוכל לאחוז ולהתעלות. וכדלקמן.

כג ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

החל"ל, שהוא אור ה'ממלא כל עלמין', שנכנס דרך הקו ומחיה את הכלים, וביין אור הא"ם המקיף את החל"ל, שהוא אור ה'סובב כל עלמין'.

(והמקום הפנוי הזה, הוא הכלי עצמו כביכול⁽³⁴⁾, שה'סובב' מאיר לו מבחוץ, וה'ממלא' מאיר לו מבפנים. כי רק במקום שכביכול אין בו אור, יכול להיות מציאות לכלי).

שא"י"ב, דהיינו אם לא יהיה הפסק בין האורות, אזי יחזור הדבר לכמות שהיה. כי האור ה'ממלא', אף שהוא אור א"ס, מ"מ הוא אור מצומצם, ואילו האור ה'סובב' הוא אור א"ס גמור, שהוא אור שהוא כל מציאות. ואם הם יתחברו, תחזור ותתחבר האור הזה, שבתוך החל"ל, עם הא"ם כבראשונה יחד, ותתבטל כל הבריאה. שהרי כל מציאותה בנויה על כך שנעלם בה אור הא"ס⁽³⁵⁾.

וע"כ, כלומר והטעם הזה – 'שלא תתבטל הבריאה', הוא גם הטעם למה לא נתפשט ונמשך אור רחב אל תוך החל"ל, אלא נמשך רק אור מצומצם, דרך קו א' דק לבד.

ורק דרך קו הזה, נמשך ויורד אור א"ם, אל תוך החל"ל

🌀 הרחבת הביאור 🌀

(34). וכמו שהתבאר בביאורים בעז"ה. האור הזה נמשל לרב גדול ועיונים בסימן ב' – החלל. שיש לו הבנה עמוקה, והוא רוצה

(35). האור ה'ממלא' אינו מתחבר עם האור ה'סובב', אלא הכלי מבדיל ביניהם. כי אם יתחבר הממלא עם הסובב, אזי יתגלה באור הממלא, לשומעים להבין. וברורות ומעטות, כדי שיוכלו

והנה אם אחרי שהשיעור מוכן בחינת הא"ס שבו. בראשו, הוא יתחיל לחברו עם עצם ונכתוב משל להבין את הענין היטב

העגולה שהוא הנאצל, ועייב מתדבק המאציל בנאצל יחד, בסוד אור וכלי. דהיינו, שהנברא הוא הכלי, שמקבל חיות מאור הבורא^[ג], שמחיהו בכל רגע^[ד].

ולא עוד. דהיינו, אין עוד הארה ממש מהבורא לנבראים, אלא בדרך זו, דרך אור הקו בלבד⁽³⁶⁾. אבל אם הנברא יתחבר וידבק ממש, עם אור הסובב,

הרחבת הביאור

הידיעה שבו, אזי יתבטל ויתבלבל לו (36). נ.ב. ואף שיש לשונות בדברי כל השיעור, כי כל ענינו של השיעור הרב, שגם אור הא"ס הסובב מאיר הוא הצמצום של הענינים, לכדי דיבור מעט בחלל. מ"מ, אין זה חיבור והסבר. ועיין ב'ביאורים ועיונים' סימן ג' ודבקות ממש, אלא הארה בלבד. כי חיבור ממש, יש רק עם אור הממלא. - אור הקו.

דרכי עבודה

[ג]. ובזה נבין מה שרבים מתקשים איך יתכן שהא"ס הגדול יהיה איכפת לו ממעשינו וירגיש הרגשות כלפינו.

והתשובה היא - שזה עצמו ענין הצמצום והקו, שהשי"ת לא מתגלה אלינו בכל עוצם כוחו כא"ס בלי גבול, אלא מתגלה בתוך הגבול, וכמשפיע לנו בעלי הגבול, והתגלות והנהגה כזו יהיה מובן שיש לו שייכות עימנו.

[ד]. כתב הרש"ש שהקו הוא הארת התורה הק'. כי התורה הק', היא גילוי האור האלקי, במידה ובאופן שהנברא יכול לקבל, ולהשיג את השי"ת.

וזה בין מצד עצם מהות התורה, שיש בה אור אלקי שמתגלה לנברא. ובין מצד שעל ידה, האדם יכול, לזכך את עצמו, ולבטל את עצמו, ועי"ז להשיג יותר ויותר את השי"ת.

והרמח"ל מפרש - שענין הקו הוא מלשון קיווי ותקוה. 'קוה אל הוי"ה'. כי ע"י הקו שהוא התגלות אור השי"ת, לפי כוח המקבל. אזי הנברא מקבל כוח ואפשרות להשתוקק ולקוות להשיג את אור השי"ת, וממילא הוא מתאמץ להתפלל ולעבוד, כדי לקבל את האור האלקי.

ביאור שער העיגולים - דרוש א"ק בה

שאינו אור ממועט, אזי הנברא יתבטל ממציאותו^[ה].

ומוסיף הרב לחדד נקודה יסודית ואומר - **ואעי"פ שכל האצילות הוא עגול, והא"ס מקיפו מכל צדדיו בשוה**, והיינו שהנמצאים בתוך החלל, אינם יכולים להרגיש ולהשיג את הא"ס, וכנ"ל שזה ענין 'שוה' ו'עגול'⁽³⁷⁾.

הרחבת הביאור

(37). ולכן אף שהא"ס הסובב גם כי דבר שמאיר בהשוואה אחת, מאיר כבריאה, מ"מ אין רואים את הארתו, כי היא שוה בהשוואה אחת, וכל דבר ששוה בהשוואה, לא שמים לב אליו, כמו תענוג תמידי שאינו תענוג. וכמ"ש הגר"א בפירושו לספר איוב. הנה אם לא היה לפעמים חושך, כי דבר שמאיר בהשוואה אחת, בקביעות ובלי שינויים, אזי לא מכירים הארתו, כי היא שוה בהשוואה אחת, ולא יכולים להגדיר אותו, כי רק ע"י השינויים והגבולות ניכר הדבר. ולמשל - ה'אור' שמאיר בעולם, וכמ"ש הגר"א בפירושו לספר איוב. הנה אם לא היה לפעמים חושך,

דרכי עבודה

[ה]. ובדרך עבודה - הדבקות שלנו בהשי"ת, היא בעיקר בדרך של הקו. שהוא אור ממועט שיכולים המקבלים להשיג, כל אחד לפי מדרגתו. כי כל יהודי יש לו קשר ישיר עם השי"ת, כי השי"ת מתגלה לכל אחד לפי מדרגתו.

ולכן עיקר עבודתנו היא בזה - להכיר ולהדבק בבורא, יותר ויותר, לפי הסדר שיגלה לנו הרב בהמשך הספר.

אבל את סוד אור הסובב, אין הנבראים יכולים להשיג ממש, כי הוא מבטל את מציאותם. אמנם, הם יכולים לקבל מעט הארה ממנו. דהיינו - שעצם הידיעה שיש כזה אור גבוה, תגרום להם להתאמץ לעלות עוד ועוד, ולבטל יותר ויותר את עניני הנבראים. וכמ"ש לעיל בסוד 'יחודא עילאה' שהוא עצמו ענין ה'סובב'.

כך שמועט ההשגה שיש לנו במציאות של ה'סובב', היא משפיעה ומכוונת נכונה את ההבנה והעבודה באור ה'ממלא'. אבל עיקר ההתגלות של הבורא אלינו, והדבקות שלנו אליו - היא בדרך ה'ממלא'.

עכ"ז לגבי הארת הקו בתוך החלל, אינו כן, אלא בו הנאצלים משיגים את הא"ס לפי מדרגתם.

ויש בזה מדרגות, החל מאותו המקום הנשאר דבוק בו ממש, שנמשך ממנו ראש הקו הזה, שהוא הנקרא ראש האצילות העליונה. ויש שמשיגים פחות ופחות כי כל מה שנמשך ונתפשט למטה, הוא נקרא תחתית האצילות. ועיי"כ נמצא שיש בחיי מעלה ומטה באצילות, דהיינו שיש מדרגות בגודל ההשגה וההתאחדות בבורא.

דא"כ דהיינו אם לא היה הקו נכנס ממקום העליון, אלא היה מאיר בשוה, או שהיה נכנס משתי מקומות, אזי לא היה בחיי ראש זרגלים מעלה ומטה באצילות. ולא היו לנו מדרגות התגלות שונות, שהם מדרגות ודרכי ההשגה והעבודה של התחתונים^[1]. ועיין הערה^[2].

🌀 הרחבת הביאור 🌀

ותמיד היה אור, ותמיד באותו חוץ, אלא הוא היה חלק מהמציאות אזי הוא לא היה מקבל שם לעצמו, הבסיסית.

🌀 דרכי עבודה 🌀

[1]. כאן הרב מתחיל להשריש בנו את יסוד היסודות של עבודת השי"ת, והוא - 'רחמנא ליבא בעי'.

דהיינו שמלבד המעשים הנצרכים לכל יהודי, יש חלק נוסף בעבודת ה', והוא ההשגה והדבקות בהשי"ת עצמו. וזהו החלק העיקרי בעבודה.

המעשים הם תוצאה מהחלק הזה, כי כפי כמה שהאדם עולה בקרבת השי"ת, כך המעשים שלו נובעים ממקום פנימי יותר, ומתעלים ונחשבים לאין ערוך יותר מחברו שלא התעלה, אף שבחיצוניות הכל אותו מעשה.

וכמבואר בתיקוני זוהר ש'תורה ומצוות ללא אהבה ויראה לא פרוחת לעילא'. וכהנה

ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק כו

∞ דרכי עבודה ∞

רבות בפסוקים ובמאמרי חז"ל ובספרי רבותינו. וכמו שהתבאר בס"ד בספר 'בים דרך' – דרכי עבודה למעשה' במאמר על 'דבקות'.

וכל זה מתבאר כאן, בכך שהרב אומר שענין הקו הוא שיהיה מעלה ומטה, דהיינו שיהיו מדרגות שונות בהשגה בבורא. כי אם המעשים הם התכלית, אזי מספיק שתהיה לאדם השגה בסיסית, שיש בורא, ושצריך לעשות את מצוותיו. ולמה לנו מדרגות ע"ג מדרגות.

אלא בוודאי הענין הפנימי בכל התורה - הוא ההכרה והקשר והדבקות וההתבטלות להשי"ת, ואת זה מדרגות ההשתלשלות מלמדות אותנו.

[ז], בסוגיא זו, סוגיית הצמצום והארת הקו, התבארו לנו יסודות מציאות הבריאה. ומתוך כך מתברר לנו - שהנבראים מקבלים את חיותם מהבורא, בכל רגע ורגע, בדרך של אור פנימי שמחיה אותם, (וגם הארה של אור סובב).

ומתוך יסוד זה, מאירה לנו כל עבודת השי"ת, באור חדש ונפלא.

כי הנה יסוד אמונת ישראל הוא - שהשי"ת משגיח על כל הבריאה והכל נעשה על פיו. והבורא לא רק ברא את הבריאה, אלא הוא משגיח עליה, ומנהיג אותה, כל הזמן.

אמנם ההבנה הפשטנית בזה היא - שיש בריאה ויש בורא, והוא כביכול משגיח ומנהיג

מבחוץ.

אבל ע"פ הסוד שהתגלה לנו פה, אנו רואים שאין לבריאה קיום אפילו רגע מצד עצמה, והבורא לא רק משגיח על הבריאה, אלא מחיה ומהווה אותה בכל רגע ורגע, כך שהשגחתו היא כביכול **מבפנים**. כי הוא עצמו מחיה הכל, וממילא הוא העושה הפנימי, של כל מה שקורה בבריאה.

וכשאדם מכיר בזה, אזי ההכרה שהשי"ת עושה את הכל, מקבלת משמעות עמוקה ו'חיה' הרבה יותר. עד שהאדם יכול ממש להרגיש בחוש ו'לחיות' - שכל תנועה ותנועה שבעולם נעשית ע"י השי"ת עצמו, כי הוא האור המחיה ופועל בנבראים, והם רק הכלים והשליחים שלו.

❧ דרכי עבודה ❧

וכשאתם מכיר בכך, אזי ממילא הוא לא ייפול לא לגאווה על מעשיו, כי מבין שלא הוא העושה, וגם לא ייפול לפחד ממעשי אחרים וממציאותם.

כי יבין שכל מציאות הנבראים תלויה בכל רגע בחיות אלקות שנשפעת בהם, וממילא אין להם כוח עצמי, אלא הם רק כלים לאור ורצון הבורא ית'.

וכמו כן, בהתגלות הסוד הזה, אזי עבודת הדבקות בהש"ת מקבלת משנה תוקף ואור ויופי. כי אין הפירוש שהאדם צריך להדבק למישהו שהוא חוצה לו, אלא **הש"ת ממש** **אינך** מעצם מציאותך, והוא מחיה ומהווה אותך בכל רגע, ובכל תנועה שלך הוא הכוח המחיה הפנימי שלה.

ואם כן אין דבר יותר קרוב ממנו אלינו, והדבקות אליו היא עצומה ונפלאה, ומי שיתבונן בזה ויחיה את זה, יגיע למדרגה שהוא רוצה ונדבק רק בהש"ת, ולא ירצה כלום חוץ ממנו. ויזכה ל"שיתני הוי"ה לנגדי **תמיד**".

ולא זו בלבד, אלא שמכוח ההבנה שמתגלית כאן, אזי גם בכל עסקי הגשמיות של האדם, הוא לא יתנתק מהש"ת, כי הוא ידע שכל דבר בבריאה, הש"ת הוא המחיה והמהווה אותו, וממילא הוא נמצא בכל מקום ומתגלה בכל מקום.

ואדם שחי את זה, מרגיש ו'רואה' את הש"ת בכל דבר וענין, ובכל דיבור ומעשה, חי חיי אמת, חיי תענוג. עוד זאת, שבזו הידיעה האדם ניצול מן התאוות. כי כאשר אדם מבין - שכל הבריאה היא בעצם אור הש"ת, אזי הוא מבין שבהכרח אין שום טוב בעבירות.

וכמו שהארכנו בכ"ז בס"ד בספר 'בים דרכך - דרכי עבודה למעשה', שיצא כעת לאור ברחמי ית'.

ובוודאי שיש בכל זה מדרגות רבות, והרבה דרכי השגה של המדרגות. והן הן המתבארות לאורך כל ספר 'אוצרות חיים', כי הם הם כל מדרגות ההשתלשלות.

כי כל מדרגה ופרצוף היא - התגלות נוספת של הבורא לברואיו, מצד אחד. ומצד שני, היא גם דרך ומדרגה נוספת לזכות להגיע אליו ולהשיגו.

כט ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

ד. התפשטות אור קו הא"ס בדרך עיגולים

עד עתה למדנו – לדעת את מציאות הא"ס. ואת הצמצום, שענינו הוא שהא"ס יצר חלל, שהוא מקום ומציאות חדשה, שבה לא רואים את הא"ס. ואת אור הקו, שהוא אור הא"ס, שמאיר ומחיה את החלל והנבראים שבו.

ועתה הרב מבאר את הדרך שבה הקו מאיר בתוך החלל, ואומר – והנה האור הזה, המתפשט תוך החלל הזה, הנה הוא נחלק לבי בחיי. דהיינו, שהאור המתגלה לנבראים דרך הקו, מאיר בב' מהלכים'.

'מהלך' הא' הוא – שכל האורות שבתוך החלל הזה, מוכרח הוא שיהיה בבחי' עגולים.

והנה, פנימיות ענין אור העיגולים הוא – שהם סוג השפעה, שהמקבל אינו מרגיש שנותנים לו, אלא הוא מרגיש שזה דבר פשוט, כאילו כך הוא עצם הדבר. וזה קורה, בעיקר בדברים תמידיים, שבגלל שהם קבועים, האדם לא מרגיש בהם⁽³⁸⁾.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

(38). משל פשוט לאדם שנמצא שכנודע הוא מרגיש רק את עצמו, ב'עיגול' הוא – תינוק קטן מאוד. ואף שכאשר הוא רעב הוא מקבל

🌀 דרכי עבודה 🌀

[נ.ב. בעומק, ואם יתבונן האדם יותר, ויעלה מעט לחוש את גודל אחדות ה' כפי שרואים אותה במציאות שמצד הא"ס, דהיינו כפי המבט העליון על הבריאה. אזי לרגע תתבטל אצלו כל מציאות הבריאה, וירגיש שאין כלום חוץ מהשי"ת, כפשוטו ממש.

ואז מציאות השי"ת ויחודו תהיה 'חיה' אצלו הרבה יותר גם כאשר יחזור ל'מציאות' נמוכה יותר שלנו, שבה יש מציאות לנבראים].

ואף שהוא יכול להבין שנותנים לו, מ"מ, הוא לא מרגיש את עצם זה שנותנים לו, וממילא הוא גם לא 'רואה' מי הוא שנותן לו⁽³⁹⁾.

והמשל להארה כזו הוא - עיגול. וכמו שהתבאר, שמי שנמצא בתוך עיגול, דהיינו בתוך 'כדור' שלם, אינו מרגיש שיש דבר חוצה לו, ונראה לו

הרחבת הביאור

ולכן גם אינו מודה בכל רגע על כל נפלאות ה' בגופו. ורק כאשר נעשה איזה התחדשות ושינוי, אז האדם מתעורר להודות. וכגון ברכת 'אשר יצר'.

כך שהארת העיגולים היא לכל הענינים שנחשבים טבע. ובכלל זה כל הרצונות והצרכים הטבעיים של האדם.

כללו של דבר - הארת העיגולים היא ההארה בדברים שהנברא מרגיש שהם מציאות קיימת לעצמם, ואינו מרגיש שזה נעשה על ידי הבורא.

(39). בעיגולים, המקבל לא מרגיש את הנתינה, אלא היא נראית לו משהו 'טבעי', וכאילו זה עצם הדבר. אף שבוודאי גם בעיגולים, האדם מבין שיש משפיע, אלא שזה לא מורגש אצלו.

והסיבה לכך היא - כי השפעה הנעשית באופן פשוט ותמידי, גורמת שלא ירגישו בה, כי דבר שמאיר

אוכל, הוא אינו יודע מי מביא לו את האוכל, וגם לא מתבונן שיש כזה מישוה. אלא כל מחשבותיו מסתובבות סביב העולם שלו, והוא אינו מרגיש שיש משפיע מעבר לעולמו, ושכלי השפעתו לא היה כאן כלום.

ומשל נוסף - כל עניני הטבע, שנראה לאדם הפשוט, שהם עובדים ומתקיימים מעצמם, והוא אינו רואה בהם את השפעת חיות השי"ת שמחיה את הכל. ואף שהאדם מבין בכללות שיש משפיע, מ"מ הוא אינו מרגיש ו'חי' את זה. כי כל דבר תמידי וקבוע, נעשה בחי' עיגול, שהוא דבר פשוט ולא מורגש.

ומשל יותר פרטי - 'גוף האדם'. האדם מרגיש את מדרגתו הרוחנית, ואת ההשפעה של השי"ת עליו בנפשו, אבל אינו מרגיש, באופן רגיל, את השפעת חיותו ית' בגופו, בכל רגע.

ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק לא

שמה שהוא רואה ומרגיש, זו כל המציאות, וממילא אינו מרגיש את המשפיע. ובסוג השפעה כזו, אזי הנתינה היא ללא קשר גלוי למעשי המקבל והשגתו. כי אם השפעה לפי מעשי המקבל, אינה השפעה תמידית ופשוטה, אלא משתנה, ואז היה ניכר מיד שהשפע מושפע על ידי מישהו, ואינו עצם המציאות.

והצורך בסוג השפעה זו הוא – שהיא הארה הניתנת להחיות את חיצוניות הנבראים, ולתת להם את עצם קיומם, בלי קשר למדרגת השגתם ומעשיהם. ועל ידי זה הנברא יוכל להתקיים, גם קודם שזוכה במעשיו כראוי. וכן שבכוח זה, אזי כאשר האדם חוטא רח"ל, לא יתבטל מהבריאה מיד⁽⁴⁰⁾.

~ הרחבת הביאור ~

בהשוואה אחת, בקביעות ובלוי שינויים, אזי לא מכירים בו, ולא יכולים להגדיר אותו, כי רק ע"י השינויים והגבולות ניכר הדבר. ולמשל - ה'אור' שמאיר בעולם, הנה אם לא היה לפעמים חושך, ותמיד היה אור, ותמיד באותו חוזק, אזי הוא לא היה מקבל שם לעצמו, אלא הוא היה חלק מהמציאות הבסיסית.

(40). כך שאור העיגולים הם בעצם רחמים של הבורא, שנותן חיות לכל נברא. וענינם להחיות את החלק היותר נמוך בבריאה, החלק שלא מרגיש ולא משיג את הבורא, את ה'נפש', שהיא החיות הבסיסית.

ולכן העיגולים תמיד קודמים ליושר, כי בכל מדרגה, בתחילה האדם אינו ראוי לאור של אותה המדרגה, והאור ניתן לו ברחמים, ואח"כ כשזוכה אזי האור מאיר לו בדרך יושר, שהוא הארה לפי כוח ההשגה שזכה בעבודתו. והמשל לזה הוא – תינוק שנולד, אזי אינו עושה כלום, והוא בחי' נפש לבדה, וכל חיותו היא מכוח רחמי השי"ת, ולאט לאט ככל שגדל, מתחיל יותר לעשות ולהשיג ונכנס להארת היושר.

ולכן נקט הרב נקט לשון 'מוכרח' (וז"ל – 'שכל האורות שבתוך החלל הזה, מוכרח הוא שיהיה בבחי')

ובזה יש להשפעה זו דמיון נוסף לעיגול. כי העיגול הוא שווה בהשוואה אחת, ואין בו כ"כ עליון ותחתון. ובנמשל – ההשפעה היסודית ניתנת לכולם בשווה, ולא מסתכלים בזה מי ראוי יותר או פחות⁽⁴¹⁾.

אמנם, אומר הרב - אף שהעיגולים הם אור שווה, שלא לפי ערך המעשים, שזה הביטוי של 'עגול', וכנ"ל, מ"מ בוודאי שכל מדרגה וכל עולם יהיה לו אור השייך למדרגתו, והמדרגה שמתחתיו יהיה לה אור נמוך יותר, אף שבתוך אותו עולם כולם מקבלים את האור בהשוואה אחת⁽⁴²⁾.

הרחבת הביאור

בהם ענין עמוק, שהוא ביאור נוסף למה שכתב הרב שהארת העיגולים 'מוכרחת'. וכמו שהארכנו בס"ד 'ביאורים ועיונים' סימן ד' – עיגולים ויושר.

(41). דהיינו, שגם הצדיק וגם הרשע, יש להם גוף דומה. ואף שבהשגת נשמתם אין שום דמיון ביניהם, אבל בכלליות ההשפעה הטבעית, כולם שווים, פחות או יותר.

(42). דהיינו, אף שבעקרון, ענין העיגולים הוא שהאור ניתן בשווה, וכדרך ה'סובב'. מ"מ אין זה ממש כהסובב, כי סו"ס האור הזה יוצא מתוך הקו היורד ביושר, שענינו השפעת האור לפי מדרגת המקבל.

ולכן יש בעגולים חילוקים בין הספירות, וכל ספירה יוצאת ממקום

עגולים', כי אי אפשר שכל ההארה תהיה תלויה רק בהשגת הנברא ובמעשיו, כי אז אם לא יעשו כלום, וכ"ש אם ינהגו שלא כהוגן תתבטל מיד הבריאה, אונע כ"פ יהיו בה שינויים בולטים, לפי השכר ועונש של הנבראים.

ולכן כדי תהיה בריאה, מוכרח להיות אור שמאיר להם מעצם מציאותם, בלי קשר למעשיהם, וזה יהיה הבסיס, הנקרא הנהגת הטבע. שהיא החיות בלי קשר למעשים.

ומשם והלאה, יזכה כל אחד, לעלות בהשגות היושר, שזה מתגלה לכל אחד כפי עבודתו, והנהגת השי"ת עם כל אחד היא לפי דרגתו.

ג.ב. והנה, אחר העבודה ביושר, אזי העיגולים מתעלים מאוד, ומתגלה

לג ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

והרב מסדר את סדרם ואומר שהם עומדים - אלו תוך אלו⁽⁴³⁾, והמשל בזה העיגול הראשון הגבוה והגדול ביותר הוא אור ספירת הכתר עיגול א', ובתוך עיגול זה עגול חכמה, וכיוצא בזה עד תשלום יי עגולים שהם י"ם דא"ק. ואח"כ יי עגולים אחרים, והם י"ם דעתיק. ואח"כ בתוכם יי עגולים אחרים והם י"ם דא"א. ואח"כ בתוכן יי עגולים אחרים והם י"ם דאבא. אלו תוך אלו עד סיום כל פרטי אצילות.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

אחר בקו, וממילא יש לה עיגול לפנימיות הענין הוא - שאף שענין העיגולים הוא חיות הכלים והטבע, והם השפעת חיות מתוך רחמים, מ"מ, באמת גם בזה יש מעט עבודה. והיא - גילוי האלקות שנעשה מעצם מציאות האדם בבריאה, כי עצם מציאות הנברא זועקת גילוי אלקות, כמו שכתוב 'שאו עיניכם וראו מי ברא אלה!'. ובזה יש שינויים בין המדרגות, כמו שברור שהגוף של צדיק מזוכך וגבוה יותר מסתם אדם, וממילא הוא מגלה יותר אלקות בעצם מציאות הגוף. אלא שזה דבר דק, ולכן בחיצוניות העיגולים - הכל שווה. (43). בביאור טעם הענין שהם עומדים זה לפנים מזה, עיין ב'ביאורים ועיונים' סימן ד' - עיגולים ויושר.

אחר בקו, וממילא יש לה עיגול לעצמה, כי ככל שהמדרגה יורדת האור מלובש יותר ויותר. אמנם, דבר נוסף אומר הרב בע"ח - שבתוך כל עיגול, אף שההארה שווה, מ"מ מי שקרוב יותר לקו, שהוא מקור האור, מעלתו גדולה יותר, והוא ספירה גבוהה יותר. והביאור הוא שיש בהארה ב' ענינים. הא' - כמה הא"ס מתגלה להדיא בכל מדרגה. ובזה בתוך העיגול אין שינוי, אלא כולם מקבלים את אותה התגלות. והב' - כמה המקבלים מקבלים את האור. ובזה יש שינוי גם בעיגולים, כי החלק העליון בעיגול, נקי יותר, וממילא מגלה אלקות יותר בעצם מציאותו. כי אינו מייחס את האור לעצמו, אלא יותר מבין שהוא רק כלי

ומוסיף הרב - שלכל עגול מאלו שהם עיגולים של אור פנימי, כי אור פנימי הוא האור האמיתי של כל מדרגה, אמנם לכל אור יש אור מקיף אלו כמותו ג"כ, עגול אחר כמותו, ונמצא שיש אור פנימי ואור מקיף, וכולם בבחי עגולים⁽⁴⁴⁾.

ה. התפשטות אור קו הא"ם בדרך אור ישר

ו'מהלך' ההשפעה הבי של הקו הוא - כי הנה באמצע כל האצילות העגול הזה, דהיינו אף שעצם החלל הוא עגול, ולא רואים בו את מציאות הא"ס, וכנ"ל. מ"מ אור הא"ס מתפשט בתוכו דרך קו ישר, בחי אור דוגמת העגול ממש⁽⁴⁵⁾, רק שהוא ביושר - השפעה של 'יושר', היא השפעה שהמקבל מרגיש שנותנים לו, וגם מרגיש מי נותן לו. והיא השפעה והתגלות של אור הבורא, שניתנת לנברא לפי השגתו ועבודתו.

והמשל להשפעה הזו הוא 'אור ישר', כי כאשר האור ישר, אזי ברור

☪ הרחבת הביאור ☪

(44). החידוש הוא שיש מקיף לעיגולים. כי הנה ענין המקיף הוא אור שהוא גבוה יותר מהמדרגה, ותפקידו למשוך את הנמצא במדרגה זו לעלות ולשאוף אליו, וכמ"ש בסימן - פנימי ומקיף. והנה, בעיגולים, שענינם אור המאיר לפי 'טבע' בעצם החיות, ובלי קשר למעשים, לכאורה אין זה שייך. וזה בא הרב לחדש, שגם בעיגולים יש מקיף. והטעם הוא, לפי מה שהתבאר, שבאופן דק, גם בעיגולים יש

חילוקי מדרגות, וממילא שייך גם בזה לשאוף להתעלות. על ידי שמתבונן בעיגול שמעליו שמרגיש יותר. ובעומק יותר - הנה באמת כן יש עבודה לתקן את העיגולים, וכמו שהארכנו בסימן ד' - עיגולים ויושר'. וממילא יש שאיפה כל הזמן לעלות במדרגות העיגולים.

(45). הוא דוגמתו בכך - ששניהם הם אור מצומצם, המותאם לרמת המקבל.

לה ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

למקבל, שהוא 'מקבל', וברור לו ממי הוא מקבל. כי האור תמיד מאיר לו מולו, באופן ישר, כפי הגובה שהוא עומד.

ויש בו בחי' א"א ואו"א וזו"י, וכולם ביושר. כי בהשפעה 'ישרה', יש מדרגות ע"ג מדרגות, איזה אור, וכמה אור, הנברא מקבל. וממילא כמה הוא מרגיש אותו. וזה עוד ענין במשל של 'יושר' – שיש בו מעלה ומטה, כלומר הרבה השגה ומעט השגה. לפי מדרגת האדם.

ולבחי' זו קראו בתורה את האדם 'צלם אלהים', כמ"ש ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו', דהיינו האדם נקרא 'צלם אלהים', כי הוא היחיד בברואים, שיכול להשיג את הכורא מדרגה אחר מדרגה, לפי עבודתו⁽⁴⁶⁾.

והשגתו היא דוקא באופן הזה, דהיינו בהתגלות הא"ס בקו היושר, שהוא התגלות האור באופן מצומצם המתאים לנברא. ויש בהתגלות האור מדרגות, לפי עבודתו והשגתו, כי הוא קו ישר שעולים בו לפי ההשגה, עוד ועוד.

נקודה מיוחדת נוספת, יש באור היושר, שהוא מתפשט בדרך קוים, דהיינו שדרך התפשטות היושר היא, באופן שיש קו ימין שמאל ואמצע, שזו היא צורת אדם, יד ימין יד שמאל וגוף באמצע, וכן רגל ימין רגל שמאל ויסוד.

והנה, ענין ג' קוים, הוא עצמו ענין ההשגה של הנברא בכורא. ודבר זה מקיף את כל חכמת הקבלה, והוא יתד ופינה לכל עבודת האדם בעולם.

ונבאר ברחמיו ית' את ענינם בקצרה;

❧ הרחבת הביאור ❧

(46). ואילו כל שאר הברואים חיים ובעבודה את השי"ת, אלא יודעים לפי 'ביעגולים', ואינם משיגים בדעת מה שמונח בטבעם.

קו ימין - ענינו 'חסד'. והוא מורה על השפעת הבורא בעולם, שנותן חיים ומציאות לכל ברואיו, וכל דבר ודבר שישנו ושנעשה, נעשה על פיו.

קו שמאל - ענינו 'גבורה'. והוא מורה על מציאות הנבראים, שזה סוד וענין ענין הצמצום, שבו ועל ידו ניתנה מציאות לנבראים, וניתן להם כוח לפעול ולעשות. אמנם באמת כל מציאותם ועשייתם, אינו אלא כלי לאור הבורא, ואין להם כוח עצמי. (והנברא הוא שליח וידא אריכתא של הבורא)⁽⁴⁷⁾.

קו אמצע - הוא התפארת. והוא מורה על חיבורם יחד. כי הוא אור הקו, שהוא חיות ואור של הבורא - שנכנס לתוך הנבראים לחיותם⁽⁴⁸⁾.

והיא דרך האמת - שלא יאמר האדם רק הבורא עושה ואני פטור, שזה ימין לבדו, כי זה נכון למעלה מן הבריאה, אבל זה לא רצון ה' בתוך הבריאה.

וגם לא שיאמר הנברא אני עושה הכל בעצמי, שזה גבורה לבדה. וזה הגאווה והשקר והדינים של הקלי', שלוקחים רק את מציאות הנברא, ושוכחים מי הוא המחיה והנותן כוח האמיתי.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

(47). הנקודה הפנימית בקו שמאל מציאות ופעולת התחתון. דעת - לעומת קו ימין, שקוימין הוא היוצר והמשפיע, ואילו קו שמאל אינו מחדש דבר, אלא פועל ויוצר בתוך הקיים, וכמשל האש המבשלת את התבשיל, שהיא פועלת ומחדשת צורה, אבל רק בתוך הדברים שכבר הושפעו ונוצרו ע"י הימין.

(48). ג' הקווים בכללותם הם חב"ד. חכמה - האור האלקי. בינה -

מציאות ופעולת התחתון. דעת - שילובם יחד, אור בכלי, שזה האופן האמיתי של הבריאה.

ושרשם הראשון הם: ימין - חכמה (אבא) מרמז על האור אין סוף שקודם הצמצום, שהוא עצם החיים ועצם המציאות ועצם הכל. שמאל - בינה (אמא) מרמז על הצמצום, שהוא שורש מציאות הנבראים. אמצע - דעת (זו"ן) מרמז על החלל בצורתו

לז ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

אלא האמת היא בקו האמצע, שמשלב נכונה את שתיהם, בדרך של אור וכלי, ומכיר שאני הנברא רק כלי לאורו ית' שהוא העיקר [ח].

וכמעט כל ספר הזוהר והתיקונים אינם מדברים אלא בזה היושר, כי בו עיקר עבודתנו, ובו עיקר הבחירה שלנו – לקיים את תכלית הבריאה שכתב במדרש תנחומא (נשא) שטעם בריאת העולם הוא – 'שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. שענינה שהנבראים מכירים בבורא ורוצים בו וממליכים אותו עליהם' (49). כמ"ש בעי"ה.

ו. א"ק

עד עתה התבארו יסודות הבריאה, והתבאר איך נאצלו הנבראים מהא"ס – איך נוצרה מציאות של נברא / כלי / מקבל. ושהכל חי בכל רגע מהאור האלקי שנכנס בבריאה. שכל זה נעשה זה על ידי הצמצום, והקו שנכנס לתוך החלל להאירו.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

המתוקנת, שהוא אור הא"ס הנכנס	כך בידינו לעשות 'דירה בתחתונים', כי
בתוך הכלים, והנבראים הם כלי	המדרגה בעיגולים היא תוצאה
אמיתי לגלות.	מעבודתנו ביושר, וכמו שביארנו
(49). משא"כ באור הא"ס שלמעלה	בסימן ד' 'עיגולים ויושר'. כך שעיקר
מהצמצום, אין כלל מציאות וחשיבות	העבודה היא ביושר לגלות את השי"ת
לתחתונים. ובאור העיגולים אין זה כל	ולחכיר בו ולהדבק בו.

🌀 דרכי עבודה 🌀

[ח]. וזו היא פנימיות ההלכה שצריך להקדים ולהגביר את הימין על השמאל. כי פנימיות הענין הוא – שבכל פעם שאדם **מקדים** או **מגביר** את הימין, הוא צריך לחשוב ולהרגיש בזה, ששאני מכיר ומרגיש, שהעיקר בכל מעשי, זה אור הבורא, ואני מבוטל אליו, וכל פעולתי הוא רק בכוחו, ככלי אליו.

ועתה הרב מתחיל לדבר במדרגות הנאצלים, מא"ק ועד ז"א. והרב מבאר את פרטי ההשתלשלות, דהיינו פרטי ההתגלות של אור השי"ת לנבראים. ומה מתגלה בכל מדרגה, מלמעלה ועד למטה.

כי אף שבכללות, כל הנאצלים שבתוך הצמצום, ענינם אחד - שהם כלים לאור המתגלה בתוך החלל. מ"מ יש חילוקים עצומים ונוראים, במדרגת ורמת הדקות והעדינות של מציאות הנאצלים⁽⁵⁰⁾.

ויש לנו לבאר בעז"ה, בכל מדרגה, את מדרגת היחוד שבה, דהיינו את אופן ההתגלות של השי"ת שבה, ואת דרכי העבודה שאנו לומדים מהגלוי הזה⁽⁵¹⁾.

וז"ל הרב - ודע כי יש בזה האצילות מיני עולמות לאין קץ, ואין עתה ביאורם. אבל נתחיל עתה לבאר עוד פרט אחד, הכולל כל מציאות החלל הזה, וממנו מתפשטים כל העולמות, כמ"ש בע"ה.

והוא בחי' מציאות א"ק לכל הקדומים, הנז' בסי הזוהר ותיקונים. ואחריו נמשך סדר כל המדרגות כולם. כי א"ק הוא שלימות ההתגלות, והוא שורש הכל⁽⁵²⁾, [ט].

⌘ הרחבת הביאור ⌘

(50). החל מא"ק שאין בו כלל בחי' בתכלית. וכמו שיתבאר במקומו כלים ממש, ועד ז"א שהוא הנאצל בעז"ה.

(51). כי כל מדרגות ההשתלשלות התחתונה. הם - מדרגות ההתגלות של הבורא ולמטה מז"א, מתגלית מידת המלכות. וממנה יוצאים כל עולמות בי"ע. עד שמתגלית תחתית העשייה שאנו בה, שהיא כלים גמורים, נפרדים באביהם שבשמים, מצד שני.

(52). פנימיות מדרגת א"ק היא -

לפ ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

דע - כי בזה החלל, נאצל א"ק לכל הקדומים, ויש בו מציאות י"ם, ועשר ספירותיו הם ממלאות את כל החלל הזה⁽⁵³⁾.

ואמנם בתחילה יצאו י"ם דרך עגול, אלו תוך אלו, כי תמיד העיגולים שהם עצם חיות העולמות, קודמים ליושר שהוא ההשגה, ועל דרך הנפש שבאה ראשונה, ואח"כ באה הרוח, כמ"ש הזוה"ק^[1].

הרחבת הביאור

גילוי היחוד שאין עוד מלבדו ית', הגילוי של החלל, כי הוא המדרגה בשלימות. והיא תכלית שלימות מדרגת הנברא. וענינה, שבה הבורא מתגלה בתכלית הגילוי, והנברא מכיר ויודע שהוא רק סוג של גילוי האור האלקי, בלי שום עצמיות. ובמדרגה זו, מתגלה בשלימות שאין עוד מלבדו ית' כלל, והוא יחיד בעולמו. ולכן הרב אומר, כמה פעמים, שמדרגת א"ק ממלאת וכוללת את כל הגילוי עוד מלבדו ית', בשלימות. והיא תכלית שלימות נבראים, שנפרדו בצמצום מהאור, מ"מ, האמת היא שהם מאוחדים בבורא ית' לגמרי. עד שזה נקרא שאין כלל כלים, כמציאות עצמית, אלא הם עצמם אור, כי אין בהם שום עצמיות. (53). ואף שאין לנו השגה בו, ולכאו' לא היה צריך להתגלות בו י"ם. כי הלא כל ענין הי"ם, הוא הנהגה שדרכה

דרכי עבודה

[5]. מכוח מדרגת א"ק, שהוא גילוי היחוד שאין עוד מלבדו ית', בשלימות. נמשך לישראל, כוח היחידה. שענינה לזכות להשיג את מדרגת הביטול השלימה, ולהרגיש כל אחד לפי מדרגתו, איך הכל זה רק אור השי"ת, והנברא הוא רק כלי להתגלות אורו ית'.

[1]. החידוש הוא - שאפילו בא"ק, שהוא שלימות ההשגה, יש בו תחילה עיגולים ורק אח"כ יושר.

והענין הוא - שהנברא צריך לדעת, שתמיד, בכל מדרגה שתהיה, הכל מתחיל במתנה מהשי"ת, בלי זכות מצד הנברא, שזה ענין העיגולים שהם מתנה בחסד ורחמים. וכמו שאמור הכתוב 'מי הקדימני ואשלם'.

ואח"כ בתוך העיגולים נמשך דרך יושר, כציור אדם א', באורך כל העיגולים הנ"ל. כי היושר מתגלה מתוך העיגולים, וכאילו העיגולים הנפכים ליושר. והיינו, שתמיד צריך את עצם החיות של העיגולים, ומתוך זה, ועל בסיס זה, מתגלה יותר.

ואין אנו עסוקים כלל בבחי' עגולים, רק בבחי' יושר לבד, כי היושר הוא ההשגה של האדם. וזהו כל התורה, שהאדם יקבל את האור האלקי, לא בדרך טבעית לבד, אלא בהשגת הנשמה לפי עבודתו. ולקמן אבאר בע"ה עוד מציאות העגולים והיושר מה ענינם.

והנה ע"י הצמצום הזה הנ"ל, שהתבאר בתחילת הפרק אשר בו נעשה האדם הנ"ל, היה בו בחי' עצמות וכלים. כי צמצום האור, הוא הגורם את מציאות הוויות הכלים, כמ"ש לקמן בע"ה⁽⁵⁴⁾.

ואין לנו רשות לדבר יותר, במקום גבוה כזה, ולומר שיש כלים. ואף שזה אמת, מ"מ, אין לנו רשות לדבר. והטעם - כי אם נדבר, אזי בוודאי נגשם את הענין, ולא נתפוס אותו בצורתו הנכונה⁽⁵⁵⁾.

⌘ הרחבת הביאור ⌘

שיאסור' לומר איזה דבר, מיד עולה בלב השאלה - ממ"נ אם זה לא נכון, אזי אין זה 'אסור לומר' אלא זה לא נכון. ואם זה כן נכון, אז למה אסור לומר? הלא תורתנו תורת אמת היא. אבל הביאור בכל מקום כזה הוא - שבוודאי זה נכון ואמת. אבל לנו אסור לומר את זה, כי אם נאמר את זה, זה יהיה בתפיסה שלנו, ובוודאי נטעה ולא נבין את הדבר לאמיתתו. ולכן

הנבראים ישיגו בבורא. מ"מ, כיוון שהוא שורש להנהגת האצילות, צריך שגם בו יתגלה ענין י"ס, בדקות. כי השורש כולל את הכל, ובתוכו מתגלה הפירות והתוצאות, שכולם פרטים והשתלשלויות היוצאים ממנו. (54). וכמו שהארכנו בס"ד בסימן ב' - החלל. (55). וזה יסוד גדול מאוד בקבלה. כי באמת, בכל מקום שהרב אומר

מא ביאור שער העיגולים – דרוש א"ק

אלא מה שמותר לנו הוא רק – והמשכיל יבין ראשית דבר מאחריתו, כמ"ש בעי"ה בדרושים אחרים הבאים לפנינו. להבין שמה שיתבאר לקמן, הכל נעשה גם בא"ק, כי הוא שורש הכל, אלא שבא"ק הכל ב'ערך' דק וגבוה, שאין לנו השגה בו⁽⁵⁶⁾.

ולכן אין אנו אומרים את זה במפורש, אלא רק מבינים, שלפי ערך, דהיינו 'יחסית' למקום גבוה כא"ק, היה כך גם שם, בדקות נוראה. ומבינים שאכן יש בחינת עשיית הכלים בא"ק, אלא שהם לא לפי תפיסתנו כלל.

כי אף שהם כלים לפי מדרגת א"ק, אמנם אינו כלי ממש, כתפיסתנו⁽⁵⁷⁾ אלא שבערך האור שבתוכו הוא נקי כלי. וביאור הענין הוא, שפנימיות המושג כלי הוא – 'מקבל'. ולכן אף שהוא אור גמור, ואינו כלל

הרחבת הביאור

אסור לנו לומר את זה, כי בפועל יצא מזה טעות בהבנה.

ורק באופן כזה, שאנו יודעים שאנו לא מבינים, ושאסור לנו לומר, אזי מותר לדעת שלפי ערכו הגבוה, ובאופן דק, הרבה למעלה מתפיסתנו, כך היא ההגדרה של הדבר.

(56). ולהבין את הענין היטב, יש להמשילו ל'גרעין הפרי'. הנה זה ברור שבגרעין טמונים כל כוחות הפרי, כי הלא אנו רואים שהוא מצמיח אותו. אמנם מי שיחשוב שיש בגרעין טעם ומראה וריח כמו בפרי, אינו אלא טועה. אלא האמת היא – שכל כוחות הפרי טמונים בו, אבך באופן דק

מאוד, וזה מתראה בצורה אחרת לגמרי, כי כל שורש בעצם זה שהוא כולל הכל הוא נראה אחרת לגמרי. כך יש בא"ק הכל אבל בצורה אחרת לגמרי, באופן דק מאוד מאוד, ולכן אסור לומר שם כלים. (57). היינו, אף לא כתפיסתנו הרוחנית. כי הלא תפיסה גשמית היא טעות גם בכלי האצילות. וכאן כתוב שאפילו מה שאנו מבינים באצילות, אסור לומר בא"ק. כי בא"ק זה עוד יותר דק, והכלים עוד יותר מאוחדים בתכלית השלימות באור, עד שאינם נחשבים כלל כלים, אלא הם עצמם אור גמור.

כלי כדבר עצמי⁽⁵⁸⁾, מ"מ, ביחס לאור שמעליו, הוא נחשב 'מקבל', וכלי, כי הוא מגלה ומוציא לפועל את האור שמעליו⁽⁵⁹⁾. אמנם הוא זך ובהיר בתכלית הזכוך והדקות והבהירות. כי הוא בעצמו אור גמור.

ולכן אסור לקראו כלי, כי אנו נטעה לומר שהוא כלי ממש, שמשמעותו שיש בו חסרון, דהיינו יש בו מציאות של עצמיות נפרדת מעצם האור, וזה לא נכון להאמר במדרגה השלימה של א"ק⁽⁶⁰⁾.

☪ הרחבת הביאור ☪

ומבוטל בתכלית היחוד, עד שאין לו שום מציאות עצמית, כנברא, וכל מה שהוא כלי זה רק בחלק הראשון שהתבאר בכלים - שהוא מקבל אור עליון ממנו, ומגלה אותו.

(59). וכמו תלמיד שמקבל מהרב הגדול, ומלמד את תלמידיו. הנה ביחס לרבו הוא כלי, כי הוא מקבל, ומוציא לגילוי במקום נמוך יותר, את האור שהרב הכניס בו. אבל ביחס לתלמידיו, הוא אור. כי הכל לפי ערך, דהיינו ביחס למי אנו מדברים, אם או משפיע או מקבל.

(60). וכבר התבאר שפנימיות הענין הוא - שא"ק הוא מדרגת היחוד השלימה, שבה מתגלה אור השי"ת בשלימות, והנברא אינו כלל דבר לעצמו, אלא כל מציאותו היא רק סוג של גילוי של האור האלקי, וכל תפקידו הוא להיות כלי, לגלות את

(58). בכלי יש שתי ענינים. הענין הגבוה בכלי הוא - שהוא מקבל את האור העליון, ומגלה אותו למטה, ע"י שהוא מצמצם ומסתיר אותו.

אבל יש ענין נוסף בכלים, ואת הענין הזה אסור לומר בא"ק. והוא, שהכלי הוא בעצם מציאות של נברא, והוא דבר נפרד מהאור, אלא שהאור נכנס בתוכו להחיותו.

ובודאי שבכל מדרגה, המציאות של הנברא והכלי, כדבר עצמי, משתנית לפי ערך המדרגה שלו, אבל בכללות, כל כלי הוא ביטוי שהוא במדרגה פחות מהאור, ויש לו איזה מציאות עצמית- כנברא, והאור נכנס בו להחיותו, ובמקומות הגבוהים, כמו עולם האצילות, אזי האור ממש מתאחד בו.

אבל כאן בא"ק אסור לומר שום חיסרון בכלי, כי שם הכלי מזוכך

מג ביאור שער העיגולים - דרוש א"ק

והנה הא"ק הזה מברייח מן הקצה אל הקצה, מן קצה העליון עד קצה התחתון (פי' ולא עד בכלל), בכל חלל האצילות הנ"ל, ובזה האדם נכלל מן כל העולמות כמ"ש בע"ה, כי הוא שורש לכולם, והוא תכלית כולם⁽⁶¹⁾.

אבל באמת כל דברינו אינם בבחי' פנימית ועצמותו של אדם זה, כי אין לנו רשות לדבר בו ולהתעסק כלל. כי א"ק הוא שורש כל הנבראים, והשורש הוא למעלה מתפיסתנו. ומבחינתנו זה כמו לדבר בא"ס עצמו, שאין לנו תפיסה בו, וממילא אין לומר בו מדרגות, כי בוודאי יטעה המדבר בו.

וכל הדיבור בהם, הוא רק במה שנוגע אלינו מהם, דהיינו באורות שיוצאים מהם, שרק בזה מותר לעסוק, ולא בדבר הגבוה בעצמו, ולכן אומר הרב - אמנם נתעסק ונדבר במה שנאצל ממנו.

הרחבת הביאור

האור באופן מחודש. של כל הנאצלים. שהאור נכנס בכלי, והכלי מגלה אותו, אבל הוא אינו דבר עצמי כלל. עצמי כלל. (61). מדרגת א"ק כוללת את כל המדרגות שתחתיה, כי כל המדרגות הם מדרגות ופרטים בגילוי היחוד. וא"ק מגלה את היחוד בתכלית השלימות, וכמ"ש לעיל. וזו תכלית כל המדרגות, לגלות ביתר שאת, את האמת השרשית הזאת - שהכל זה רק השי"ת. ובסופו של דבר, אחר כל העבודה, יזדככו כל העולמות, עד שיתעלו ויגיעו למדרגה זו. האור באופן מחודש. ולכן הוא עצמו נקרא אור ולא כלי, כי הוא אינו דבר לעצמו כלל, אלא שהוא אור שיש לו תפקיד של כלי, להוציא את האור לפועל. ולכן כתב הרב - שא"ק כולל הכל, כי תכלית כל הנבראים להגיע למדרגה זו, שכל מציאות הנברא תהיה רק אופן של גילוי האור. וזה נותן טעם למה ענין א"ק נכלל בפרק הראשון, כי בפרק זה מתבארים כל היסודות של הבריאה שהם - אא"ס, החלל, הקו. וגם ענין א"ק הוא יסוד. כי הוא הצורה הנכונה והשלימה

והוא, כי הנה להיות אור א"ם גדול מאד, לכן לא היו יכולין לקבלו, אם לא באמצעות הא"ק הזה, שהוא לכוש אליו. כי א"א להשיג את האור האלקי, אלא בהתלבשותו⁽⁶²⁾.

כך, שא"ק הוא מצב אמצעי. מצד אחד, בפנימיותו הוא אור א"ס, אור הקו, ובזה אין לנו תפיסה, כי אין תפיסה באור עצמו. ומצד שני, כשהאור מתגלה דרכו, אזי יש לנו בו תפיסה, כי זה אור שנוגע אלינו⁽⁶³⁾.

אמנם, אין הכוונה שאחרי שהאור מלוכש בא"ק, כבר נוכל להשיג את האור עצמו, אלא אפי' מזה הא"ק עצמו אין מציאות לקבלו, אם לא אחרי צאת אורו חוצה לו, דרך הנקבים והחלונות שבו, שהם אוזן חוטם פה עינים. כמ"ש בע"ה: כי רק באור היוצא החוצה, אנו יכולים לתפוס, כי האור היוצא הוא מה שהוא מלמד אותנו, אבל בעצם מציאותו ומהותו, אין לנו תפיסה כלל^[א], כי הוא בגדר א"ס ממש, כי הקו מתלבש ומתעלם בתוכו.

הרחבת הביאור

(62). ענין זה הוא זה מיסודי היסודות (63). א"ק הוא ממוצע בין קו הא"ס בקבלה - סוד ההתלבשות. ועיין בזה לבין הנאצלים. כי הוא מקבל את האור בסמן ה' - 'סוד ההתלבשות'. ונקווה מהקו לתוכו, ובזה הוא גורם, שכאשר להאריך בזה א"ה לקמן. האור יוצא ממנו אל המדרגות

דרכי עבודה

[א]. מדרגת א"ק, היא המדרגה הגבוהה ביותר של התגלות הבורא, בתוך הצמצום. וממילא, מדרגת העבודה הזאת, היא שלימות עבודת הנברא.

והיא מדרגת הביטול השלם, עד שממש אין כאן כלי ונברא עצמי, אלא הכל מורגש

מה ביאור שער העיגולים - דרוש א"ק

הרחבת הביאור

שתחתיו, הוא מתמעט, והם יכולים שאינו מקבל לצורך עצמיותו, כי אין לקבלו, כי הוא מתלבש בעוד כיסוי. לו מציאות עצמית, אלא הוא משפיע וזה עצמו נקרא שיש לו כלים, כי גמור, אלא שיש בו שורש לכלים ענין הכלים הוא מי שמקבל אור. אלא שהכלים שלו זכים בתכלית, דהיינו, האור להלבישו.

דרכי עבודה

כאור, והנברא מרגיש שהוא כלי להתגלות האור דרכו. וכל כולו אינו אלא אופן של התגלות אור השי"ת.

וזו המדרגה, היא שלמות הנבראים. ודרכי העבודה להגיע לזה, התבארו בס"ד בספר 'בית דרך - דרכי עבודה למעשה' במאמר על 'ביטול'.

והנה, הרב מדגיש שא"א לדבר במדרגה זו, ועולה בלב תמיהה, א"כ מדוע אנו צריכים ללמוד על מדרגה זו.

והביאור הוא - שבוודאי אדם יכול להשיג את המדרגה הזו, אבל לא בכוח עבודתו, אלא במתנה מהשי"ת. כי באמת היא מדרגה למעלה מהכוח האנושי, וא"א להבינה בשכל, ורק מי שמתאמץ, זוכה לה, ועל דרך שכתב המס"י - 'הקדושה תחילתה עבודה וסופה מתנה'. ומי שמבקש ומשתוקק ומתאמץ בוודאי יזכה בסופו של דבר, לפי ענינו.

ולכן, מצד אחד הרב אומר שיש כזו מדרגה, ומצד שני הוא אומר שא"א לדבר בה, ושיש כלים אבל הם אינם כלים - כי מדרגה זו אינה נתפסת בשכל, וא"א לעמוד על אמיתתה, אלא אם זוכים לה במתנה, למעלה מכוח אדם.

'ביאורים ועיונים'

סימן א' - הצמצום

א. מצידו ית' אין שינוי וצמצום

אתה, אחד עד שלא בראת העולם, ואתה אחד משבראת העולם' (64).

הדבר ברור ומוכרח, שבבורא ית' אין שום שינוי, וכמו שלפני הבריאה היה רק אותו ית', כך זה גם היום. כי הוא תמיד היה, והוא עצם המציאות, ודבר שתמיד היה לא שייך בו שינוי, וכ"ש שלא שייך בו צמצום והגבלה.

ומעתה צריך להבין מהי מציאות הנבראים, הלא כיוון שלא השתנה כלום בבורא, והוא הכל, אז לכאן יש מקום לטעות שאין מציאות אמיתית לבריאה ולנבראים. וכל מה שיש לנו תחושה של מציאות, זה רק דמיון. וזה לא יתכן, כי התורה הק' מעידה בנו - 'בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ'.

ב. יש כמה מדרגות ב'מציאות'

ונבאר מעט בס"ד. הנה, המציאות האמיתית והיסודית היא רק הא"ס ית'. אבל הוא ית' רצה שיהיו נבראים שיקבלו את טובו, ולכן, 'בתוך' המציאות שלו, דהיינו בתוך אור הא"ס, הוא יצר מציאות חדשה, שבה ישנם

() הרחבת הביאור ()

(64). כמו שאומרים בתפילת שחרית בברכת 'לעולם יהיה אדם',

נבראים. ומציאות זו אינה סותרת את מציאות הא"ם, שאין עוד מלבדו, אלא הם כמו זה בתוך זה.

ותחילה נביא כמה משלים, כדי לסכר את האוזן, להבין שיש אפשרות שיהיו כמה 'מציאות' במדרגות שונות. וגם מי שנמצא במציאות הנמוכה, יש לו מציאות גמורה ואמיתית.

ואף שמבחינת מי שנמצא במציאות הגבוהה, אין 'מציאות' למציאות הנמוכה, מכל מקום גם הוא מבין, שלתחתון ממנו יש מציאות, לפי הנתונים שלו.

מישׁ ראשון לזה הוא - ילד שלומד סוגיא ויודע ומבין אותה היטב, ואף נבחן עליה והצליח. ולצידו נעמיד את גאון הדור.

הנה, אף שהם לומדים את אותה סוגיא, וכל אחד מרגיש שהוא הבין אותה היטב, מ"מ, זה ברור שהבנת הילד, אינה נחשבת הבנה, אצל הגאון. אמנם, אף על פי כן, מבחינת הילד זו הבנה גמורה. ולא רק מבחינת הילד, אלא גם הגדול, מבין שכרמה של ילד, זה נקרא הבנה גמורה.

מישׁ נוסף - הנה יש בעולם 'מימדים'⁽⁶⁵⁾ שונים. ולדוגמא, אדם לא יכול לעבור דרך קיר, אמנם 'גלי קול' יכולים לעבור דרך קיר. ואם נתבונן, איך באמת גלי קול עוברים דרך הקיר, הרי יש כאן דבר שחוסם אותם? התשובה היא שביחס לגלי קול, אין זה נחשב חסימה.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

לפי הנוסח הספרדי. ולמשל המילה 'מקום' חדש, אינה (65). ג.ב. הננו לבקש מחילה מאדומים, על השימוש במילה זו, שאינה מלשון הקודש. אבל ההכרח לא יגונה, כי עדיין לא שמענו מילה אחרת שתצליח להתקרב לכאור באופן שהלומד יתפוס את הענין נכון.

מבארת עד הסוף, כי בדעת בני"א המילה מקום ענינה 'שטח'. ואדרבה, אודה מאוד מאוד, למי שיגיד לי מילה אחרת, שמצליחה לבאר את התוכן הפנימי הזה - שיש כאן מציאות חדשה, עולם חדש, שאינו

ממ 'ביאורים ועיונים' – סימן א' – הצמצום

ובאותה הדרך, ביותר דקות – הגה יש עולם רוחני, והוא גן עדן, ויש עולם גשמי. והם שתי מימדים, שתי 'מציאות', וכל אחד יש לו את המציאות שלו, ואדם רגיל, אינו משיג מהי את המציאות הגבוהה של גן עדן. אולם הנשמות בגן עדן, אף שהם רוחניים, הם מכירים ומתיחסים למציאות הגשמית שלנו, אף שלגביהם היא לא קיימת.

נמצא שיש רמות מציאות שונות. ביחס למציאות האדם, יש כאן מציאות של קיר החוסם. וביחס לנשמה או, להבדיל, לגלי קול, אין כאן מציאות חוסמת.

מישׁל נוסף – אדם שחולם חלום. הגה בתוך חלומו הוא חש שהוא נמצא במציאות גמורה, והוא חי אותה בכל ליבו. ואף שלגבי מי שאינו ישן, אין לחלום הזה מציאות כלל, מ"מ, החולם חי אותה בכל ליבו⁽⁶⁶⁾.

❧ הרחבת הביאור ❧

סותר למציאות הגבוהה, אלא אדרבה נכלל בתוכו. והוא כמו עובר בתוך אימו, שהמציאות הגדולה כוללת את הקטנה, אבל הקטנה מצד עצמה היא מציאות נפרדת, עם כללים משלה. (66). [עד שמתערבת המציאות הברורה יותר, שהיא מציאות העולם הזה, ואז הוא מתעורר, ויוצא מעולם לעולם.

אמיתיים. ולכן האדם כל כך 'חי' את חלומותיו בשנתו, כי זו המציאות אצלו בזמן ההוא. אלא שביחס לעולם שלנו, אין זה לא מציאות. וראיה לזה מגמ' נדה דף ל"א - שאומרת שתינוק במעי אימו צופה מתחילת העולם ועד סופו. ושואלת הגמ' איך זה יתכן הרי הוא נעול בבטן אימו? ומבארת הגמ' שזה כמו אדם שנמצא פה וחולם באספמיא.

ואין לומר שהחלום הוא כלום. כי חלום הוא רמה מסוימת של מציאות, ובפרט חלומות אמיתיים, מצד הקדושה, שבהם האדם רואה דברים ורואים שאע"פ שהתינוק באמת צופה בכל העולם, מ"מ דימו את זה לחולם חלום, ומזה נבין מעט, שחלום הוא סוג של מציאות.

אלו דוגמאות קלות, להראות את הכיוון, שיש בעולם כמה רמות של 'מציאות', ומי שנמצא בתוך מציאות מסוימת, אזי מבחינתו היא אמת גמורה. ואף שיש אמת גבוהה יותר, אין זה סותר שגם המציאות שהוא נמצא בה, היא אמת גמורה⁽⁶⁷⁾.

ובזה אפשר להבין את ענין החלל שנוצר מהצמצום.

כי ע"י הצמצום, השי"ת יצר 'מימד' ו'רובד' אחר, שבו לא רואים את מציאות הא"ס, כי שם מצומצם ונעלם ומוסתר אור הא"ס ועוצמתו. וממילא, מי שחי במציאות הזו, לא מרגיש ולא משיג את אור הא"ס, ושהוא כל המציאות. וכיוון שכך, מי שחי ב'מימד' הזה, יכול להרגיש את עצמו כמציאות, ובה נוצר 'מקום' למציאות הנבראים⁽⁶⁸⁾.

כי השי"ת הסתיר את אורו, ואף שמבחינתו הוא נמצא עתה כמו לפני בריאת העולם, ומבחינתו אין למציאות שלנו מציאות. מ"מ, זה מוסתר מאתנו, ואנו חיים ב'מציאות' שבה לא רואים את אורו. וממילא ב'מציאות' הזו, מציאותנו היא מציאות גמורה, כי המציאות שאנו בה, היא מימד מסוים, שכך מרגישים בו⁽⁶⁹⁾.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

ואם הלומד רוצה לחלוק על לשעור ולא הביאו לו כסא, והשאירוהו הדברים, זכותו, אבל אבקש שתחילה יתבונן שוב היטב].

(67). ולא זו בלבד אלא שאפילו מי שנמצא במציאות הגבוהה יכול להבין שיש מציאות נמוכה יותר.

(68). כי מקום החלל אינו מקום ב'שטח', כי הלא ענין שטח הוא דבר גשמי, אלא ענינו אפשרות קיום להיות 'מציאות'.

ונביא דוגמא לזה – אדם שנכנס

לשעור ולא הביאו לו כסא, והשאירוהו לעמוד עד שהרגיש שלא רוצים אותו, והלך משם. זה נחשב שלא היה לו 'מקום', אף שיכל לעמוד שם.

וכן אדם אומר לחברו – 'יש 'מקום' לשמוע את סברתך'. אף שסברא אינה תופסת מקום, אלא היא רוחנית, מ"מ גם המקום שלה הוא ענין רוחני, שהמשל שלו הגשמי הוא 'מקום'.

(69). משל פשוט לכך – בעיירה

וזדו הפלא העצום שעשה השי"ת בכריאת העולם, כי הוא ית' רצה לברוא אותנו, שנקבל את אורו, ולכך יצר 'מקום' שבו יהיה לנבראים מציאות.

ג. המציאות הנמוכה כלולה בתוך הגבוהה

נמצא שאחר הצמצום, ישנם שני הגדרות מה נקרא 'מציאות', ושניהם אמת, רק תלוי מאיזה מבט מסתכלים. המבט של העליון או של התחתון.

והנה פה יש נקודה שאינה נמצאת במשלים הנ"ל, והיא, שבהם אף שמצד אחד אמנם מי שבמציאות הגבוהה, אין אצלו כלל את המציאות הנמוכה, וכמו הבנת הילד, שאינה נחשבת הבנה כלל, אצל הגאון. אבל מצד שני, באמת, מה שכן יש לילד, שהרי בכל זאת הבין משהו, את זה אין הגאון יכול לבטל כלל, כי יש לו!

🌀 הרחבת הביאור 🌀

אחת היה רב, שהיה מעט ת"ח, אבל לפי רמת אנשי העיירה הפשוטים, הוא היה ת"ח גדול מאוד, והוא היה דורש לפנייהם וכו'.

והנה, אם יבוא לשם ת"ח גדול ממנו, וידרוש לפנייהם וכו', אזי הם יכירו בכך שהוא גדול מהרב שלהם, והוא יבטל את רבם מחשיבותו, כי הם יבינו, שבאמת אין רבם נחשב לת"ח. אבל אם יבוא לשם הרוגשובער, וידבר איתם בסגנונו, אזי כיוון שלא יבינו מילה מגאונותו, ממילא הוא לא יבטל אצלם, את מציאות הרב שלהם.

והנמשל - כיוון שבתוך החלל והצמצום, אין 'כלים' לנבראים לתפוס את מציאות אור הא"ס, לכן הם יכולים להרגיש כמציאות עצמית.

וזה גופא מה שעשה הבורא, בצמצום. הוא הסתיר את אורו, עד שלא יוכלו הנבראים לתפוסו ולהכיר במציאותו, וע"י שאינם מכירים במציאותו, הם מרגישים שיש להם מציאות וקיום נפרדת לעצמה.

אבל כאן אין הדבר כך, אלא כאן מצד הא"ס אזי כל המציאות הנמוכה של החלל, נכללת ומתבטלת בתוך המציאות הגבוהה.

כי מצד הבורא, אזי מציאותו כוללת את מציאותנו, ואנו חלק בטל בתוך מציאותו. ורק מצידנו, אנו חיים ב'מציאות' שבה אנו דבר בפני עצמו.

ואף שבוודאי גם המציאות שלנו היא אמת, אבל היא אמת ומציאות נמוכה יותר, כי היא תלויה בכך שלא מתגלה בה המציאות הגבוהה יותר. אבל אם יתגלה בה המציאות הגבוהה, מיד תבטל המציאות התחתונה ממציאותה.

סימן ב' – החלל

א. הבורא הוא כל המציאות

בסימן הקודם התבאר בס"ד ענין ה'צמצום', ש'במקום' הצמצום והגבול, הבורא הסתיר את אורו. באופן, שכעת, מי שנמצא שם, לא יוכל להשיג את אור הא"ס, שהוא בלי גבול.

ועל ידי כך נוצרה אפשרות שתהיה 'מציאות' חדשה, שיהיו בה 'כללים' אחרים, ובה יוכלו הנבראים להרגיש כמציאות עצמית, בלי שמציאות הא"ס תבטל אותם, כי הם אינם יכולים להשיגו.

והנה, אף שהתבאר בסימן הקודם, שענין הצמצום הוא הסתרת אור הא"ס, שזה יצר אפשרות ל'מציאות' שבה לא רואים את אור הא"ס, ויש שם מציאות לנבראים. מ"מ עדיין יש להתבונן בזה.

כי הנה, זה ברור שאין במציאות שום דבר חוץ מאור הא"ס, שהוא עצם המציאות⁽⁷⁰⁾. ואם כן, מהי מציאות הנבראים הנאצלים שבתוך החלל? הלא כל המציאות אינה אלא אור הא"ס!

ואם נאמר שגם הם אור, והם חלק מאור הא"ס - א"כ במה הם 'נאצלים' ונבראים', ולא אא"ס?

ב. החלל הוא אור ללא כוח

והסוד הוא - שבוודאי גם בתוך החלל, יש רק אור א"ס, כי הוא כל

🌀 הרחבת הביאור 🌀

(70). דהיינו שכל המציאות הקיימת, בכל ה'מימדים', היא רק הוא

המציאות, ולא שייך שיהיה דבר נוסף, או שיהיה דבר הוצה לו.

א"א, שהאור שבתוך החלל, שהוא שורש מציאות הנבראים⁽⁷¹⁾, הוא אור שעבר תהליך של צמצום. דהיינו, שהבורא ית' הפריד⁽⁷²⁾ את האור הזה מהכוח האלקי, כוח הא"ס, כוח עצם המציאות, וכוח כל הכוחות וכו', והשאיר בו רק את עצם היותו אור⁽⁷³⁾.

ובזה, מצד אחד הוא באמת חלק מהא"ס, והוא אור. אבל מצד שני הוא אור

⌘ הרחבת הביאור ⌘

וההתגלות שלו, ואין עוד חוץ ממנו. (72). היינו איך שזה נראה מצידנו. כי (71). מהצמצום ואילך התחילה התגלות מציאות הנאצלים. אמנם, יש כפשוטו. ואכ"מ.

(73). וזהו מה שכתב הרב שהכלים שבתלבושות רבות ועצומות, שיבאורו בעז"ה לקמן, עד שנעשו הנבראים התחתונים.

אבל השורש העליון והדק של הכל, הוא בצמצום. כי אז התגלה שורש המציאות של 'מקבל', אבל למעלה מהצמצום, אין אלא את הא"ס שהוא אור פשוט, ואין בו חלוקות של משפיע ומקבל כלל.

הפירוש הוא – שהמאור הסתלק, ונפרד מהאור, והאור נשאר לבדו, והוא הוא הכלי.

כי רק אחר הצמצום, התחיל בדרות גדולה להתגלות מציאות של 'מקבלים' את האור, עד שאחר כל ההשתלשלות והעולמות והפרצופים, יוכלו להוצר מקבלים נפרדים גמורים שבעולמנו.

ונביא משל קטן לקרב את הדבר להבנה. משל לקומקום שמחמם מים, והנה אחר הרתיחה מתגלה אבנית בתוך הקומקום. והנה אם נשאל היכן היתה האבנית קודם, התשובה היא שהיא היתה בלועה ומעורבת במים.

נה 'ביאורים ועיונים' – סימן ב' – החלל

שאינו מאור, דהיינו שהוא אור שאין לו את עצם כוח הא"ס, ובוה הוא נברא ונאצל, ולא בורא⁽⁷⁴⁾.

והנה, יש להבין, איך נהייתה מציאות כזאת, של אור בלי הכוח האלקי? כי אם אנו אומרים שיצא ממנו עצם הכוח האלקי שבאור, שהוא עצם החיים ועצם המציאות, אם כן מה נשאר שם?

וביאור הענין הוא - שבא"ס יש גם כוח של אור וגם כוח של מאור. דהיינו, מלבד שהוא הכוח והשורש של האור, דהיינו שהוא ה'מאור', יש בו גם כוח של 'אור'. אלא שמתגלה בו רק עצם הכוח, ה'מאור', ואילו האור כלול ונעלם בתוכו. ובמצום - האור נפרד מהשורש שלו, ונשאר לבדו⁽⁷⁵⁾.

וב'נוסחי' שונה - הא"ס הוא כוח 'בלי גבול', הוא כוח עצם החיים. והאור שבמצום, הוא 'כוח הגבול', שכשהוא לבדו אין לו חיים מעצמו⁽⁷⁶⁾.

ג. מישל - השכל והמילים

ונכתוב משל, להבין קצת בוה, והוא - כאשר הרב יש לו הבנה בשכלו,

🌀 הרחבת הביאור 🌀

וכן האש היוצאת מאבני אש, שבוודאי היא טמונה. (74). ומהאור הזה נעשו הנאצלים העליונים, ומשם בהשתלשלות רבה ועצומה, נבראו כל הנבראים, עד מציאות הנבראים הגשמיים שהאור לגמרי מוסתר ונעלם ולא ניכר בהם. (75). וכשהוא לבדו, הוא נהיה 'מקבל', כי אין לו חיים מעצמו, והוא משתוקק כל הזמן לשרשו - למאור. כי רק המאור יש לו חיים, אבל כשהאור כלול במאור, אזי אין בו שום חסרון כי הוא מאוחד עימו וממילא יש לו חיים בשלימות, ורק כשהוא נפרד לעצמו, אזי הוא נעשה 'מקבל'. (76). אמנם כשהגבול כלול בתוך ה'בלי גבול', אזי הוא דבר שלם, כי כשיש לו את מעלת ה'בלי גבול', אזי כוח הגבול שבו הוא רק תוספת מעלה, והוא אינו חסרון כלל. ורק

אזי היא דבר לא מוגדר, וכאשר הוא רוצה ללמד את השכל לתלמידים, הוא צריך להשתמש במילים והסברים, כדי לגלות את השכל שהוא רוצה ללמד.

והנה אם נתבונן - איפה היו ההסברים והמילים, קודם שהרב גילה אותם? הלא הוא לא חשב עליהם ולא ידע אותם, ואם כן מהיכן באו? והלא הם לא הבנה חדשה.

והביאור הוא - שהם היו טמונים בתוך השכל, דהיינו שבתוך השכל טמונים גם כל מיני הגילוי שלו, אלא שהם נעלמים בו. ורק כאשר הרב רוצה לגלות את השכל, הוא מגלה מתוך השכל מילים, ומלביש בהם את השכל, ומעביר לתלמידיו.

והם מקבלים רק את המילים, שהם אור והבנה מסויימים, אבל לא את ההבנה והשכל עצמו⁽⁷⁷⁾.

כך הוא האור האלקי. הוא בעצמו אחד גמור, אלא שטמון בתוכו גם צורת ההתגלות שלו. אבל, באור שאחר הצמצום, נשארת רק ההתגלות (במשל - המילים), ואילו, עצם הכוח (במשל - 'ההבנה' עצמה), נעלם ממנו. ולכן הוא רק נברא ולא בורא.

ובזה מתבאר ענין האור שהצטמצם, שמצד אחד הוא אור אלקי, ומצד שני אין לו כוח אלקי, והוא מוגדר כנברא וככלי.

☪ הרחבת הביאור ☪

כשהוא לבדו, מתחדש החסרון שה'בגבול', שאין לו חיים עצמיים. (77). ולעומת זאת, אם היה שם תלמיד אמיתי, הוא היה מקבל את האור, אבל גם את עצם הכוח שטמון בתוך האור. כך שלשניהם יש אור, דהיינו שני התלמידים חוזרים על החידוש, אלא שזה יש לו אור בלי עצם הכוח, וזה יש לו אור עם עצם הכוח. והסימן לזה אם יוכל לחדש עפ"י דברי הרב בענין אחר, כי מי שאין לו את כוח ההולדה והיצירה, זה ביטוי וגילוי שאין לו את עצם הכוח, אלא

ד. אור ומאור

ולפי זה, אם נתבונן מהי הגדרת הכוח האלקי (כמובן ביחס אלינו), שאנו אומרים שהכוח הזה ניטל מהאור הזה, נראה - ש'נקודת' הכוח האלקי היא, עצם הכוח ליצור ולברוא (במשל - עצם ההבנה), ונשאר רק הלבוש בלי שורשו.

דהיינו - שעצם ה'להיות' יש גם לנברא, כי גם הוא אור, אבל נקודת הכוח של האלקות היא שהוא יוצר⁽⁷⁸⁾. והיינו שזה סימן מובהק על היותו עצם הכוח, שאצלו יש את עצם הכוח, ואילו הנברא אין לו את עצם הכוח⁽⁷⁹⁾.

והמשל שהתבאר בזה הוא 'מאור' ו'אור'. המאור הוא עצם הכוח שמייצר את האור, ואילו האור הוא אור היוצא מהמאור, ואף שהוא אור לעצמו, מ"מ אין בו את עצם הכוח, ואינו יכול ליצור אור.

כך שמה שעשה הבורא בצמצום הוא - שלקח חלק מאורו והפרידו מעצם הכוח, ועי"ז נוצר שורש לנבראים שיהיו מציאות לעצמם, אבל אינם אלקות כלל וכלל.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

הוא רק אור קיים לעצמו. ואע"פ שהוא באמת אור, מ"מ הוא אינו מאור.	לראות מי בעל הכוח עצמו, ומי רק יש לו את עצמו, אבל לא את עצם הכוח.
(78). ואף שיש עוד תוצאה ישירה מהחילוק למי יש את עצם הכוח, והיא שהבורא חי מצד עצמו, ואינו תלוי באף אחד. ואילו הנאצלים צריכים את חיותו כל רגע, כי אין להם כוח עצמי.	(79). משל לת"ח שמדבר דברי תורה, ולידו 'מתורגמן' שצועק בקול את דבריו. והנה הרואה לא יודע מי בעל עצם הכוח, כי שניהם מדברים.
מכל מקום, כוח ההולדה והיצירה, היא הסימן והגילוי הכי מדויק,	אמנם, ע"י שאחד יעצור, נראה מי יכול להמשיך ולהוליד דברים, אזי

כך שאע"פ שהכל אור אלקי, כי אין דבר חוץ ממנו. מ"מ, הנברא אין בו כוח אלקי, וממילא אינו נחשב כלל אלקות, כי הוא צריך לקבל כל הזמן חיות מעצם הכוח האלקי.

ה. בלי

והנה, אם נרצה להגדיר את האור הזה, שניטל ממנו עצם הכוח, ונשאר בו רק חיצוניות האור - נקרא לו 'בלי'.

כי ענין כלי הוא, שאף הוא דבר קיים מצד עצמו, מ"מ אין בו 'עצם כוח' לעשות כלום, והוא רק 'מקבל' ומגלה כוח של אחרים, וכמו הגרזן שמוציא לפועל את כוח החוצב.

זוהי מה שכתב האריז"ל, בסוף הפרק, שהכלים נעשו על ידי הסתלקות האור בצמצום⁽⁸⁰⁾. דהיינו שבצמצום נעשתה הסתלקות 'עצם הכוח' מהאור הזה, והוא נשאר אור אלקי ללא כוח אלקי.

זהו הצמצום שיצר את הכלים, שהם עצם מציאות הנבראים. שאף שהם גם אור אלקי, אבל אינם אלקות, כי אין להם את עצם הכוח, ואת עצם המציאות האלקית, שמתבטאת בכוח לברוא.

והנה המונח 'בלי', הוא המונח שהשתמש בו מהרח"ו, והוא המדויק ביותר

⌘ הרחבת הביאור ⌘

נדע שהוא בעל עצם הכוח, והשני של הא"ס, הכוח שהוא 'עצם הוא בלי כוח, אף שגם הוא קיים ויש לו אור. שמבטל את מציאות הנבראים אצלו.

(80). והנה ההסתלקות הזאת של 'עצם הכוח', כשאנו מדברים ביחס לא"ס אזי מה שהסתלק הוא - הכוח והכוח הזה נעלם והוסתר, ועכשיו רואים רק את האור, ללא עצם הכוח שהוא כוח ההולדה.

נמ 'ביאורים ועיונים' – סימן ב' – החלל

להגדיר את מציאות הנברא אחר בריאתו, והוא הוא הלבוש וההתגלות של השכל (המילים) ואינו עצם השכל.

אמנם יש בזה קצת חשש, שיבואו למעות, כי הלשון 'כלי', עלול להראות לבנ"א כדבר שיש לו מציאות עצמית, ויש חשש שיעשו פירוד בדעתם. ולכך השתמשו בתורת החסידות במושגים 'אור ומאור', שאז ברור שגם הכלי הוא אור אלקי, כי אין דבר חוץ מאורו ית'.

אמנם במונח אור ומאור, יש חשש לצד השני, שיגידו שהנברא הוא עצמו אלקות ואור, כי לא יבינו מהו האור שהוא חוץ למאור, ויחשבו שהאור הזה הוא אור אלקי גמור, ויבואו ליחס אלקות לנברא, ח"ו.

לכן צריך את שתי ההגדרות יחדיו, לא יפרדו. דהיינו תחילה לדעת את ההגדרה השרשית, שהיא 'כלי'. שהנברא הוא מציאות מוגבלת, לקבל ולגלות, אבל אין לו את עצם הכוח. ואח"כ צריך להוסיף על זה, ולומר - שהכלי הוא גם אור, וכל מה שהוא 'נברא' זה רק כי הוא אור ולא מאור. וזה עצמו נקרא כלי.

ו. סוד העבודה הפנימית - ביטול

ועל פי העומק הזה, מתבאר לאדם סוד העבודה האמיתית והרצויה - שהיא העבודה מתוך ביטול. שענינה שהאדם עובד את השי"ת, וכל עבודתו מתוך הכרה בהירה, שבאמת הוא וכל הבריאה, אינם אלא גילוי אורו של הבורא ית', והאדם אינו כלל דבר לעצמו, אלא כלי לאור השי"ת.

ובזה ניתנת לאדם הדרך היותר עמוקה, לצאת לגמרי משני אויבי האדם הגדולים ביותר - הגאווה והתאוה^[ב]. ולהכנס לחיי אמת ועבודת אמת, מתוך ביטול להשי"ת.

∞ דרכי עבודה ∞

[ב]. כי הגאווה בנויה על כך שהאדם מרגיש את עצמו למציאות עצמית. אבל כאשר אדם

נים דרכך - אוצרות חיים

וכשאדם חי את הסוד הזה, שכל הבריאה היא אופן של התגלות האור האלקי, וכל פנימיות וחיות הכל, זה האור האלקי, אזי כל מעשיו ומצוותיו נעשים רק כדי ליחד קוב"ה ושכינתיה - דהיינו רק כדי לגלות שהשי"ת הוא יחיד בעולמו, ושכל הבריאה היא רק גילוי כבודו ואורו. וכל עבודתו לגלות את אורו ית' בתוך הכלים, ושאינן כלום חוץ ממנו ית'.

❧ דרכי עבודה ❧

מבין שכל מציאותו היא רק כלי שתפקידו לגלות את אור השי"ת, [וביותר עומק - הכלי עצמו הוא סוג של התגלות האור], אזי אינו מרגיש את עצמו כלל כמציאות, והוא 'חל' רק את מציאות הבורא ית'.

וגם התאוה מתבטלת, כי כל התאוה היא המחשבה שיש בתאוה איזה טוב ותענוג חוץ מהשי"ת. אבל כאשר אדם מבין ויודע, שכל הבריאה היא אור אלקי, ממילא לא ימושך אלא רק אחר המקור האמיתי, אחר השי"ת. ו'נדעה נרדפה לדעת את הוי"ה'.

סימן ג' – אור הקו

א. הכלים צריכים אור כדי לחיות

בצמצום התגלה שורש מציאות הנבראים, שהוא, אור 'מקבל' (נוק'), שהוא אור שאין לו חיות וכוח עצמיים. אלא הוא כלי בלבד, והוא צריך לקבל כל הזמן את האור מהמאור⁽⁸¹⁾.

והנה, הנבראים צריכים, מיד, לקבל חיות מהמאור, כי אחרת הם יתבטלו ממציאותם, כיוון שאין להם את עצם הכוח והחיות, והם רק הכלי והתוצאה. ומצד שני אם יקבלו ישירות מהמאור, הם יתבטלו בתוכו, ולא תהיה מציאות של נבראים.

ב. אור ממלא כל עלמין

ולכן עשה המאציל את הקו, שבו נכנס אור מהא"ס – להחיות את הנאצלים והנבראים שבתוך החלל.

והאור הזה נקרא 'ממלא כל עלמין', והוא אור הנמשך מהא"ס ש'סובב כל עלמין', שהוא הא"ס שלפני הצמצום, והוא נמשך אל תוך החלל אל הנבראים / הכלים / הנוק', להאיר בהם.

והנה, האור הזה שנכנס דרך הקו – הנה מצד אחד הוא מחובר לעצם אור הא"ס, כמו שכתב האריז"ל במפורש. והכוונה היא שיש בו כוח מוליד, ויש בו את עצם הכוח האלקי, והוא נחשב 'מאור', ויש בו כוח להחיות. אמנם,

⌘ הרחבת הביאור ⌘

(81). וביותר עומק – כל תכליתו ומציאותו באופן מכוסה יותר, כמו האשה שתפקידה היא להיות כלי לקבל את האור ולגלותו לקבל חיים ולגלות מזה את הלחם.

מצד שני ברור שהוא אינו כאור הא"ם ממש, כי הלא הוא נכנס בתוך החלל המצומצם, ואינו מבטל אותו.

כך שמצד אחד לא מתגלה בו עוצמת כוח הא"ם, כי אם הוא יתגלה אז הוא היה מבטל את מציאות הנבראים, והם לא היו ממשיכים להיות כדבר קיים בפני עצמו, דהיינו שלא היו יכולים להמשיך להיות אור ולא מאור, אלא היה האור חוזר ונכלל במאור. ומצד שני כן מתגלה בו כוח עצם אלקות וההולדה.

כך שהאור הזה הוא ממוצע בין האור א"ם האמיתי, לבין הכלים, והוא עיקר סוד החיים של הבריאה כולה. כי מצד אחד הוא אור הא"ם עצמו, והוא 'מאור'. ומצד שני הוא נהורא דקיק שהולך ומתקטן לפי מדרגת הנברא, והוא מצומצם לפי כוח הקיבול של הכלי.

ובו עיקר העבודה של הנבראים - לזכך ולבטל את עצמם, ובוה לזכות להשיג אותו יותר ויותר.

ובכֵּלֵּוֹת, הוא בגדר של מידת ה'יסוד', שהוא כולל ומתמצת את השפע, ומחיה ומאיר ומשפיע לנוק' / הכלי, כפי יכולתה לקבל.

דהיינו, הוא מחיה את כל הנבראים כמו שכתוב 'ואתה מחיה את כולם', והוא הכוח הפנימי של הכל^[ג].

❧ דרכי עבודה ❧

[ג]. והנברא צריך להזהר, לשייך את האור אל הבורא, ולא לקחת אותו כאילו הוא שלו.

ובזה יש שתי מדרגות. מדרגה ראשונה - לא לייחס את האור וההצלחה והעשייה, אלי. אלא לזכור את מקורו, ולדעת מי הנותן לי כוח לעשות חיל.

והמדרגה הגבוהה היא - שהנברא צריך שלא לקחת אותו כאור שהוא מחיה אותי, אלא להסתכל על הענין במבט הפוך, ולראות שאני כלי לגלות אותו, דהיינו כלי להצליח לגלות את אור הא"ם, גם בתוך הצמצום. מתוך הבנה שגם הצמצום הוא אור אלקי, אלא שהוא בהתגלות אחרת.

ג. הכ"ל תלוי בביטול של המקבל

והנה, ברגע שהאור הזה נכנס לנברא, ונהיה האור שלו, שמחיה אותו, וכבר אינו מיוחס לבורא, אזי מיד נגמר לו כוח העצם^[77]. כי מצד עצמו הוא אור מצומצם, אלא שכל זמן שהוא אצל ה'מאור', יש לו חיבור לחיות והכוח של 'מאור'⁽⁸²⁾.

אבל ברגע שהוא נכנס למקבל, וכבר אינו מחובר למאור. אז מתבטל ממנו כוח העצם, והוא רק מחיה אותם לרגע, ובטל כוחו, ומיד הנברא צריך אור נוסף.

והמשל להבנת הענין הוא – שהאור הזה הוא ה'שיעור' שהרב רוצה למסור, אבל כאשר הוא עדיין בשכל של הרב. דהיינו, קודם שהוא מסר אותו לשומעים.

שמצד אחד הוא אינו עצם ההבנה של הרב, אלא הוא כבר 'שיעור', דהיינו אור מצומצם ומלוכש באופן שיוכל השומע לקבל, ולהאיר את עצמו

⌘ הרחבת הביאור ⌘

(82). וזה בגלל שהוא מחובר החיות של המאור, והוא רק מלביש לשורשו, שהוא אור הא"ס הסובב. כי אותו. בגלל שהוא מחובר עימו, הוא נחשב אבל ברגע שהוא מתנתק מאור אף שהוא מצומצם, כי טמון בו מהמשפיע, ונהפך להיות חלק וחיות

⌘ דרכי עבודה ⌘

[יד]. אמנם, האור הזה, כשהוא שייך לנבראים, הוא עלול לגרום להם להרגיש כבעל הכוח, ולחוש 'אנא אמלוך', ולא לזכור שהם רק כלי לאור והוא כלל אינו שלהם.

וזה שורש טעות הע"ז רח"ל. ואילו עבודת עם ישראל היא - לזכור שאין הכוח של הנבראים כלל.

ממנו. אבל מצד שני, כיוון שזה עדיין בראש של הרב, אזי זה מחובר אל ההבנה עצמה, וממילא הוא עצמו 'מאור' ולא רק כלי.

אבל ברגע שהרב מוסר את השיעור, ואור השיעור נכנס לראש של המקבל, אז יש לו את מה שנאמר בשיעור ודי, כי כבר אין לשיעור חיבור עם עצם ההבנה והשכל של הרב, אף שהשכל שלו הוליד את השיעור, אלא השיעור נכנס לראש המקבל ומצטייר לפי שכלו.

זהו משל - להבין איך אור הזכר, נהפך לאור נוק', בבטן הנוק'. וממילא הוא מאבד את כוחו כמאור, כי כבר אינו מחובר למקורו שמשם כוח המאור שהיה בו.

וממילא אם נשאל האם האור של הקו, הוא מאור או אור, התשובה תהיה שזה תלוי אם הוא שייך למשפיע או למקבל⁽⁸³⁾.

כי אותו אור (השיעור), כל זמן שהוא אצל המשפיע / המאור, אזי יש בו כוח מאור ומחיה. אמנם ברגע שהוא עובר להיות שייך ל'נוק' / לכלי, אזי כבר אין לו כוח של מאור אלא אור בלבד.

אמנם, אם התלמיד עומד על דעת רבו, ומבטל את עצמו אליו, וכל רצונו הוא רק לזכות לקנות את עצם דעתו. וביחד עם קבלת השיעור, הוא גם מתחבר לשכל של הרב שהוליד את השיעור - אזי השיעור ממשיך להיות מאור, גם בראשו של התלמיד. כי הוא מכניע את עצמו להיות חלק מרבו, ונעשה כמו מאור קטן.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

ה'מקבל', אזי הוא נעשה דבר עצמי, הזרם אף שהיא עצמה קיימת, אבל וכדבר עצמי הוא אינו אלא אור אין לה כוח עצם, והיא חייבת ולבוש, ולא 'מאור' וכוח. להיות מחוברת לזרם כל הזמן. ורק (83). והמשל לזה הוא - המנורה הזרם יש לו כוח עצם, לחדש עם הזרם. המנורה היא כלי, ובלי וליצור אור.

סה 'ביאורים ועיונים' – סימן ג' – אור הקו

וזוהו סוד הביטול - שאם הנברא מקבל את האור האלקי בתוכו, ואינו מייחס אותו אל עצמו, אלא מבטל את עצמו להיות כלי לאור המאור, וממשיך להחזיק את האור הזה, כאורו של המאור, אזי נשאר לאור כוח של מאור.

וזוהו סוד השכינה הק' שאף שהיא נוק', והיא 'מקבל', מ"מ, כיוון שהיא בטלה ומתאחדת בא"ס, אזי יש לה כוח השפעה של 'מאור הקמין', והיא משפיעה ומחלקת את השפע שמקבלת לכל אנשיה.

ובן הצדיקים יש בהם כוח משפיע, מהטעם הזה, כי כשהאור נכנס בתוכם, הם ממשיכים לשייך אותו למאור, ולא משייכים אותו כלל לעצמם, וממילא נשאר באור כוח של מאור. משא"כ אם הנברא משייך אותו לעצמו, מיד בטל כוח האור [טז].

ד. אנא אמלודך

ול'עומת זאת, החסרון הגדול ביותר של הנברא, אם הוא חושב 'אנא אמלודך', דהיינו שמרגיש שהוא בעל כוח עצמי.

ישוריש הטעות הזאת היא - כיוון שהכלי שרשו באור, שזה גורם שהנברא מרגיש נפרד וקיים בעצמותו, כי שרשו באור.

אמנם, למעשה זה טעות חמורה. כי כל מה שהאור הזה הוא אור חי, זה רק

∞ דרכי עבודה ∞

[טז]. זהו סודם של הצדיקים, שהתבטלו להשי"ת והצליחו להמשיך להחזיק את האור שייך לבורא גם כשהוא בכלי הנברא. וכאותו תלמיד שמקבל את האור עם שרשו.

וכל חיי האדם תלויים בביטול שלו. דהיינו אם הנברא מכיר שהאור שמאיר בו, הוא של הבורא, אזי הוא 'מאור'. ואם הוא מייחס אותו אל עצמו, אזי הוא נהיה אור ולא מאור ואינו מתקיים. והארכנו בס"ד בענין ה'ביטול' בספר 'בים דרכך' - דרכי עבודה למעשה'.

כאשר הגבול מחובר בבלי גבול, רק כאשר האור מחובר במאור אבל כשהוא בפני עצמו אין לו שום מציאות.

וכך מה שיש לו חיות זה בגלל שהוא חי מאור הבורא בכל רגע, ואם לא יקבל אותו חיות חדשה מהבורא, אזי הכלי, שהוא האור של הנברא יתבטל.

דהיינו גם בשרשו, מה שהאור 'הרגיש' אור חי, זה רק בגלל שהוא היה כחלק מהמאור, ואז הוא אור גמור. אבל כשהוא לבדו, אז אינו כלום. וגם כעת כל חיותו היא רק מהארת המאור, אבל הוא מצד עצמו אין לו קיום.

ה. אור סובב

ג. ב. והנה, מה שעוד צריך להבין, להשלמת הענין, הוא - מהו אור ה'סובב כל עלמין'. כי אם נאמר שאור הסובב הוא אור א"ס גמור, אזי לא שייך לקראו 'סובב', כי סובב כל עלמין, יש בו משמעות שהוא כן מתיחס אל הנבראים לסובב אותם.

ותחילה צריך להבין מהו הפירוש 'סובב' כי בוודאי אינו כפשוטו, כי אין שם איזה עיגול שהאור יסובב אותו, כי הלא אין העינים גשמיים כלל, ח"ו, אלא הכל התגלויות רוחניות דקות, שאינם נמדדות במקום וצורה, וכל דברי מהרח"ו מכוונים רק להביאנו אל ההבנה הפנימית.

והביאור הוא - שאור הסובב הוא אור שבו הא"ס מאיר לנבראים, ומתיחס אל הנבראים. אלא שהוא מתיחס אליהם בהשוואה אחת, שזה סוד 'עיגול' ו'סיבוב', שאינו מתייחס לפרטים שלהם.

כי אף שמצד האור הסובב שהוא א"ס, אזי הנבראים אינם דבר עצמו כלל, מ"מ, בגלל רצונו שיהיו נבראים, הוא מתייחס אליהם ומסובב אותם, ומשפיע להם.

והנה מצד אחד, עצם מה שהוא משפיע אליהם, זה כבר חידוש עצום, אבל

סז 'ביאורים ועיונים' – סימן ג' – אור הקן

מאידך הוא לא מתיחס ומשפיע אליהם, כדברים עצמיים - לפי ערכם. אלא רק מצד עצם מציאותם כנבראים, שזה היה רצונו.

ונאמר משל לזה - לישיבה שעומדת תחת נשיאות אחד מגדולי הדור. והנה אותו גדול מתיחס לבני הישיבה כתלמידיו, כי הישיבה נקראת על שמו, והוא גם בא להשפיע בשיחות ולהאציל מרוחו. אבל מצד שני הוא גדול מהם כ"כ, עד שאינו נכנס לפרטים, וכל היחס שלו לבני הישיבה, היא רק על עצם זה שהם בני ישיבתו, בלי התיחסות פרטית לערך של כל אחד, וממילא אצלו שווים כולם⁽⁸⁴⁾.

ואילו מי שבאמת משפיע בתוכם, הוא ר"מ הישיבה, שמוסר שיעורים מצומצמים, לפי כוחם של הבחורים, והוא מתיחס לכל בחור לפי ערכו. ובנמשל זהו אור הממלא.

⤵ הרחבת הביאור ⤵

(84). אמנם 'דעת לנבון' שבוודאי הקיבול, כי ככל שהמקבל מוכן יותר, שמצד המקבלים משתנה רמת הוא משיג יותר את האור.

סימן ד' - עיגולים ויושר

א. הגדרת שפע העיגולים

השפעת העיגולים ענינה השפעה של ענינים, שבהם לא מרגישים כ"כ את אור השי"ת, אלא הוא נעלם בהם. והם כלל עניני הגוף והמבע.

ומכך שיש שפע כזה, שלא מרגישים בו את השפעת האור, מזה נמשך, שהנברא עלול להרגיש את עצמו למציאות קיימת, ולהרגיש שיש לו מציאות עצמית - 'אני', ושהוא קיים ו'יש'. כי בגלל שהחיות באה כל הזמן, נראה לו הוא חי מצד עצמו.

ב. העיגולים הכנה ליושר

והנה העיגולים הם הכנה ובסיס לעבודת היושר, שענינה שהאדם מתעלה להשיג את השי"ת. וזה על דרך הפסוק 'מי הקדימני ואשלם', שבתחילה השי"ת נותן את הגוף ואת הכלים, ללא השגת ועבודת הנברא. ואח"כ מתוך זה, הנברא זוכה להתעלות ולהכיר את הבורא.

ולמשל - ילד קטן מקבל את חיותו בלי שום השגה, ואח"כ בכוח זה, הוא גדל ונכנס לעבודת השי"ת.

ומשל נוסף - אדם שגופו לא מרגיש את השי"ת, אבל אעפ"כ השי"ת מחיה אותו, כדי שבכוח הגוף תוכל הנשמה להתעלות ולהשיג.

ג. תיקון העיגולים - אני דקדושה

והנה, באמת בעיגולים, דהיינו, בחלק שהאדם מרגיש את עצמו ל'מציאות' - אין לנו כל כך עבודה בפועל, וכמו שכתב הרב.

'ביאורים ועיונים' – סימן ד' – עיגולים ויושר סמ

כי עיקר העבודה היא עבודת היושר, שהיא - להתאמץ ולהשיג השגת אלקות. דהיינו, להשיג את מציאות אור השי"ת, ולחוש אותו יותר ויותר, עד שממילא האדם מרגיש יותר ויותר שהוא כלום - והוא 'אין'.

אמנם, למעשה, אחר עבודת היושר, כאשר האדם זכה להכיר במציאות השי"ת באמת, ולבטל את עצמו לגמרי. אזי ממילא נתקנים גם העיגולים שלו.

כי כאשר האדם מבוטל כראוי, מרוב שהוא 'חי' את מציאות השי"ת - זה גורם לו להזדכך מאוד, עד שגם החלק של העיגולים שבו, שהוא החלק שבו הוא מרגיש את עצמו כדבר קיים, ('אני'), גם זה נהיה מזוכך.

דהיינו, שהוא כבר לא מרגיש את עצמו בתור מציאות עצמית הקיימת לעצמה, ואף שהוא ממשך להרגיש 'אני', מ"מ, בכל הרגשת עצמו, הוא מבין שמה שהוא מרגיש כאן 'מציאות' ו'אני', זה לא הוא עצמו, כי הרי הנברא הוא כלום.

אלא הוא מבין - שההרגשה הזאת, שהוא מרגיש כדבר קיים, והוא מרגיש 'מציאות', היא לא בגללו, אלא בגלל האור האלקי שפועל בו, ומתגלה דרכו.

וכיוון שהאור האלקי הוא באמת 'מציאות', לכן יש לנברא תחושה שיש כאן 'מציאות' ו'אני', אבל באמת זה לא הנברא, אלא הבורא שמתגלה דרכו.

אמנם בקלות אפשר לטעות, ולחשוב שזה 'מציאות' של הנברא, ולכן רק אחרי העבודה ביושר, האדם מגיע למדרגה הנכונה, שבה הוא זוכה לחוש ש'המציאות' שהוא מרגיש, היא האור האלקי שמתגלה בו ולא הנברא.

והוא מבין, שתחושת ה'אני' היא נכונה, אבל זה לא 'אני' של הנברא, כדבר עצמי נפרד מהבורא, אלא היא 'אני' של הבורא, שהוא באמת 'מציאות' ו'אני'.

והנברא הוא מרכבה וכלי, לגילוי ה'אני' של השי"ת. כי הבורא ית' הוא המציאות וה'אני' האמיתי, אלא שהוא מתגלה דרך הכלי של הנברא.

ואם כן כשהיושר מתוקן הוא מתקן את העיגולים, דהיינו את החלק שמרגיש את עצמו, למציאות, ויש לו 'אני' - והוא יודע ומרגיש שה'אני' הזה שהוא מרגיש, הוא 'אני' של השי"ת, דהיינו הוא מרגיש אך מתגלה דרכו אור השי"ת, ואינו מועה לחשוב שזה אור של הנברא.

ובאופן הזה, הכלי / העיגולים / ה'אני' - מגלה את הבורא, עוד יותר מאשר היושר. כי אף שגם ביושר, האדם מתבטל מרוב שהוא רואה את אור השי"ת. אבל כאשר גם בעיגולים / בנוף / בכלי, שבהם לא מרגישים את השפעת השי"ת באופן ברור, ובהם מתגברת ההרגשה של עצמיות, אם גם בהם, האדם מצליח לשייך את הכל להשי"ת, זו היא מדרגה גבוהה יותר.

כי מתגלה, שאפילו הרחוק יותר, שזה הנוף ושאר עניני העיגולים, שהיו נראים כ"כ נפרדים, והיה נראה שאין בהם התגלות של אור השי"ת - גם בהם מתגלה שהכל רק אור אלקי.

וכי ה'אני' שמרגישים בהם, שלכאורה היא הרגשה שמסתירה את אור השי"ת - מתברר שההרגשה הזו היא גילוי יותר עמוק של האור האלקי. ועל ידה האור מתגלה אפילו במקום שלכאורה הוא מוסתר⁽⁸⁵⁾.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

(85). וזה מורה שהאור של העיגולים, מצליח להאיר שהכל זה רק אור הוא אור כ"כ גבוה, שהוא יכול לרדת ולהכנס למקום שכל כך מסתיר אותו, מקום שמרגישים את מציאות הנברא, שהוא כלל מקום הרגשת הטבע והגשמיות הנמוכה, ואעפ"כ הוא קיום יותר עמוק של רצון השי"ת - 'נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים'.

'ביאורים ועיונים' – סימן ד' – עיגולים ויושר עא

אבל כל זה אינו עבודה ישירה, אלא הוא תוצאה מהעבודה ביושר. דהיינו, שכאשר האדם עמל בעבודת היושר, ועולה בהשגת אלקות, ודבקות בהשי"ת, והתבטלות לפניו.

אזי בזכות זה, השי"ת נותן לאדם במתנה, שגם בכל עניני העיגולים / הטבע / הגוף - בכל הענינים שלא רואים ומרגישים בהם את השי"ת, הוא כן יצליח לראות בהם רק את השי"ת.

ובמדרגה זו, גם הגוף רוצה אלקות, ומושך אותו לרוחניות, וכל הרצונות הטבעיים שלו הם רק רצון ה', בלי שום הסתרה⁽⁸⁶⁾.

כי אף שבדרך כלל, הגוף מרגיש גשמיות, ורוצה גשמיות. מ"מ, כאשר האדם עולה ב'יושר', ומעמיק בהשגה והכרה בהשי"ת ובהתבטלות אליו, אזי האמת חודרת פנימה, ומתקנת את הכלים, עד שהגוף והטבע מזדכך⁽⁸⁷⁾.

🌀 הרחבת הביאור 🌀

וזה טעם נוסף, למה שמבואר בע"ח, שאור העיגולים יוצא מהג"ר של כל מדרגה. (86). והנה, באמת, כל רצון טבעי, הוא בעצם רצון לאלקות, אלא שבתחילה זה מכוסה, ואחרי תיקון היושר, זה מתגלה, ואז רואים ששורש הטבע והגוף הוא גבוה מאוד, ושגם הוא אור, אלא שהוא היה מכוסה. ובאמת לכל אדם יש מדרגה מסוימת בזה. כי הרי כל יהודי כשר, סולד, בגופו ממש, מרציחה ומגניבה וכדו'. כי דברים אלו הושרשו בו כ"כ חזק, עד שגם העיגולים שלו, שהם הגוף וכל הרגשות הנמוכות של הנפש הבהמית, גם הם מרגישים כרצון השי"ת. ואצל הצדיקים, לפי מדרגתם, הם מזוככים יותר ויותר, עד שגופם מואס לגמרי בכל עניני התאוות. (87). וכשאפילו הגוף מחפש רק אלקות, אז היא תכלית ה'דירה בתחתונים' - שאפילו הרצון הטבעי והגוף הגשמי, יהיו רק רצון לאלקות וגילוי אלקות.

יצריך לשים לב, שגם אחרי התיקון, זה עיגולים, ולא מרגישים בהם אלקות. שזה ענין העיגולים - שההרגשה מכוסה בהם⁽⁸⁸⁾.

אלא, שלפני התיקון, האדם מבין טבע, ונראה לו שהמציאות היא מציאות של טבע, ומציאות של עצמו. ואחר העבודה ביושר, נתקנים העיגולים, והאדם מבין אלקות, ומבין שהמציאות היא התגלות האור האלקי⁽⁸⁹⁾.

ד. הטעם שהעיגולים יונקים הארה של הסובב

בע"ח (יב); מבואר - שככל שהעיגולים קרובים יותר לאור הסובב, כך הם מקבלים יותר הארה ממנו.

עד שהכלל הוא - שבאור הישר, אזי ככל שהמקבל יותר פנימי, כך הוא יותר משובח. ואילו בעיגולים, ככל שהעיגול יותר חיצוני, כך הוא יותר גבוה. כי הוא קרוב יותר לאור הסובב.

והטעם בזה הוא - כי באמת, להשפעת העיגולים יש שייכות להשפעת אור הסובב מב' טעמים, בב' המדרגות הנ"ל.

א' במדרגה שקודם התיקון, בגלל שהארת הסובב, היא השפעה שווה לכולם,

⌘ הרחבת הביאור ⌘

(88). וכמו שהתבאר, שבגלל שהם השפעה תמידית, אזי בהשפעה תמידית, המקבל לא מרגיש את ההשפעה, אלא מרגיש שזו היא המציאות. (89). ולפי"ז יובן ביתר שאת, למה יש מקיף לעיגולים. כי יש לשאול, שלכאור' לא שייך בעיגולים 'מקיף' ושאיפות.

אבל ע"פ הדברים האלה מתברר, שיש עבודה גדולה גם בעיגולים. והיא להשיג יותר ויותר שגם הטבע הוא מציאות אלקות, ולהבין שכל המציאות הנראית לעינינו, היא התגלות של האור האלקי. ואין כזה דבר 'טבע' מצד עצמו, אלא הטבע הוא רצון ה' בכל רגע.

'ביאורים ועיונים' – סימן ד' – עיגולים ויושר עג

והיא נובעת מעצם הרצון שיהיו נבראים, ולכן היא שווה, בלי התיחסות למעשיהם. וכך הוא גם בעיגולים.

ב. בעיגולים המתוקנים יש לזה מעם נוסף – כי הנה אור 'הסוכב', ענינו הוא לגלות שאין כלום חוץ מהשי"ת. וזה מתגלה ביתר שאת מתוך העיגולים המתוקנים, שבהם מתגלה, שאפילו בדברים שהיה נראה כאילו הם קיימים לעצמם, באמת הם אינם אלא כלים לגילוי האור של השי"ת. ואין עוד מלבדו.

ה. ב' מדרגות בתפילה

והנה, עבודת התפילה יש לה שייכות לעיגולים. שהרי העיגולים הם בדרגת נפש, וגם התפילה היא בחי' נפש, כמו שכתוב 'אשפוך נפשי לפני הוי"ה'⁽⁹⁰⁾.

ובאמת, כמו שהתבאר שבעיגולים יש שתי מדרגות. א'. המדרגה שנעלם בה אור ה'. וב'. המדרגה שמתגלה שאפילו במקום הנעלם, הכל זה רק השי"ת. כך גם בתפילה יש ב' מדרגות.

כי יש תפילה שהיא לצורך האדם, שמבקש את צרכיו הרוחניים והגשמיים. וזה כענין העיגולים לפני תיקונם, שבהם הנברא מרגיש כמציאות עצמית, וממילא מבקש על עצמו.

אמנם, התפילה הגבוהה היא - 'ואתפלל על הוי"ה'. דהיינו שהאדם מתפלל כדי לזכות להכלל בהשי"ת ולגלותו. וכל תפילתו אינה לצורך עצמו, אלא כדי לגלות את השכינה בעולם.

⌘ הרחבת הביאור ⌘

(90). ועבודת היושר היא 'תורה', שהיא השגת האור האלקי.

זוהי כענין העיגולים במדרגתם המתוקנת, שהם גילוי יותר גדול של אור השי"ת, וכמו שהתבאר בסעיף הקודם, בס"ד.

ו. טעם שהעיגולים עומדים זה לפנים מזה

התבאר שהעיגולים עומדים זה לפנים מזה, וככל שהעיגול יותר חיצון, כך הוא יותר גבוה. כי הוא קרוב יותר לאור הסובב.

וכמבואר בדברי הרב בע"ח - שהעיגולים עומדים כגלדי בצלים, זה בתוך זה, עד העולם הנמוך ביותר, והמגושם ביותר, שהוא העולם שלנו. כי העולם הזה המגושם, הוא הכי רחוק שאפשר מהאור הסובב.

זוהי משל שאומר - שבכל עולם, ובכל רמה רוחנית, מקבלים את ההשפעה האלקית ברמה אחרת. וכאילו העולמות עומדים זה בתוך זה, ומסתירים ומחלישים את עוצמת האור הסובב למי שמתחתיהם.

עד שבכל מדרגה, נראה למי שנמצא בה, שהאור שמוגיע מהמדרגה שמעליו, זה הוא האור עצמו. כי האור עצמו מתלבש ומתכסה, בתוך המדרגות העליונות⁽⁹¹⁾.

ולכן, העיגולים הנמוכים, רחוקים מאור הא"ס הסובב, והעיגולים שעליהם מסתירים להם אותו. כי ככל שמדרגת העיגול נמוכה יותר, כך הוא פחות יכול להשיג את האור הסובב, ולקבל הארה ממנו.

🌀 הרחבת הניאור 🌀

(91). ונביא משל לדבר - ילד ומשיג עוד ועוד. והנה בזמן שחשב בהשגה קטנה, שמתחיל להכנס לעבודת ה', אזי נראה לו שהעבודה של אחיו הגדול, היא שלימות המדרגה. ואח"כ כשגדל נראה לו שעבודת רבו בשישיבה, היא העבודה השלימה, וכו', עד שעולה ומשיג עוד ועוד. והנה בזמן שחשב בהשגה קטנה, הרגיש באמת את השי"ת בעבודות אלו, כי זה היה האור וההשגה שלו בהשי"ת, וזה היה באמת אופן התגלות השי"ת אליו.

'ביאורים ועיונים' – סימן ד' – עיגולים ויושר עה

ולכן צריך שהעיגולים הגבוהים ממנו, יסתירו ויחצצו בינו לבין האור הסובב. וזוהי הם מלבישים על האור, וממעטים אותו, והוא מגיע אל העולם הנמוך, בחוזק כזה, שהוא יכול לקבלו.

ז. עיגולים ויושר – שורש הגדלות והקטנות

ג. ב. כאן, בסוגיית 'עיגולים ויושר', מתגלה שורש לענין גדול ועצום בדרכי העבודה, שהרב מרחיב בו לקמן – והוא ענין 'גדלות וקטנות'.

כי הנה, באופן כללי, ה'גדלות' היא המהלך של היושר, שהאדם מרגיש את השי"ת. וה'קטנות' היא המהלך של העיגולים, שהאדם לא מרגיש את השי"ת.

וישים לבך היטב לזה, כי בפרטי דברי הרב מתגלות עצות לדרכי העבודה בפועל. ונכתוב גרגר אחד.

הנה, כתב הרב בע"ה, שהעיגולים יונקים מהג"ר של כל מדרגה, וגם מהאור הסובב. ומרומז כאן דרכי עבודה.

דהיינו, שהדרך להצליח לעמוד בנסיון הקטנות, היא – להכנס לשכל (ג"ר), ולהבין שצריך להחזיק ולא להשבר, ולא ללכת אחרי ההרגשות. וכמו"כ צריך לקחת כוח מהאור הסובב, להתחזק על ידו בזמני הקטנות.

דהיינו, שהאדם צריך לדעת שהשי"ת עימו תמיד, מעצם מציאותו. וכשקשה לו, והיצר הרע מנסה לרמותו, שהשי"ת עיבו אותו, אזי יקח חיות יכנס מ'הסובב', שהוא ההכרה שהכל זה רק רואו האין סופי של השי"ת, ויבין שהשי"ת תמיד עימו, וכל הרגשת הקטנות היא רק נסיון. וכמו שהארכנו בס"ד בספר 'בית דרכך' – דרכי עבודה למעשה'.

והקטנות יוצאת מהג"ר של היושר שהם הדברים שעייין בג"ר שלו שכשנעלמים זה מאוד קשה והפתרון להכנס לג"ר הישן?

ג. יש ב' מדרגות בעיגול לפני התיקון שזה חוסר הכרה ואחר התיקון שהוא מרוב הכרה, כבר לא רואים כי זה פשוט וזה לא בבחירה.

והקטנות היא המבחן לזה כי זה עבודת העיגולים - מה ברור כ"כ אפילו בחושך.

ה. והסוד הוא שאף שעיקר ההשגה ביושר מ"מ הסוף וההתחלה הם בעיגולים שם השורש גם בכלי גם בקיום גם בבחירה.

המקיף של היושר עומד בצד העיגולים של אותו עולם ובין המקיף דיושר לעיגול שלו עומדים שאר העולמות.

סימן ה' – סוד ההתלבשות

בסוף הפרק הרב מגלה לנו בקצרה, את אחד מיסודי היסודות של הקבלה, והוא סוד ההתלבשות. ונכתוב בזה מעט, ואי"ה עוד נאריך בזה.

ויסוד זה הוא כל ענין הפרצופים, ובעצם הוא כולל את כל סוד הבריאה.

כי השי"ת רוצה לגלות לנו את אורו, אבל הוא כל כך מרומם מאתנו, ואין לנו בו השגה כלל, ולא עוד אלא – שאם נשיג אותו נתכמל ממציאיותנו.

אמנם, מצד שני – אם לא נשיג אותו, אזי לא יהיה לנו כלום, כי כל המציאות והכוח, הם רק ממנו.

ולכן מה עשה המאציל? גילה לנו, שאף שאין לנו יכולים להבין את עצמותו, מ"מ לנו יכולים לקבל ולהשיג אותו בדברים שנוגעים לנו בו, את מה שהוא מנהיג אותנו וכדו'.

ולכן, א"א לפנות למאציל מצד עצמו, כי זה כבר רצון להשיג אותו עצמו, וזה א"א. אמנם מאידך אם נפנה לזולתו חלילה, אזי אין זה אור אלקי.

ולכן גילה השי"ת את סוד ההתלבשות – שאנו פונים אל השי"ת עצמו, אל עצמותו ית', 'אליו ולא למידותיו', אבל פונים 'אליו דרך מידותיו', דהיינו לא אליו מצד מה שהוא בעצמו, אלא אליו בהתגלות שלו בצורה פלונית, ובמידה פלונית. כי אליו כשהוא בהתגלות מסוימת יש לנו תפיסה, כי זה לא תפיסה בו, אלא בהתגלות שלו ובהנהגה שלו כלפינו, אבל מאידך הכל זה רק הוא, ורק אליו.

כך שאנו פונים רק אליו, אבל לא מצד מה שהוא בעצמו, אלא מצד ההנהגה המסוימת שלו, שבו יש לנו קשר עימו, בלי להשיג אותו בעצמו⁽⁹²⁾.

❧ הרחבת הביאור ❧

(92). משל לתלמיד שרוצה שרבו יענה לו, הנה אם יקראהו בשמו,

ואי"ה נאריך בזה עוד, אבל נגענו בזה כאן, כי כבר כאן הרב נגע בענין הזה, ואמר - שא"ק מלביש את האור, ועי"ז אפשר לנו שמתחת לא"ק, להשיג את האור, כאשר הוא יוצא מא"ק.

ובך הוא בכל מדרגה ומדרגה. מי שבמדרגה זו משיג את האור בפנימיותו, והוא כמו נשה לו, וכמו כאן שאור הקו הוא נשמת א"ק, וא"ק משיג את האור ומשמש ככלי אליו בהתייחדות גמורה בתכלית.

ומי שבמדרגה מתחתיו, אינו משיג את עצם האור אלא רק את מה שהוא רואה, אחרי התלבשות האור בתוך העליון ממנו.

ונביא משל לדבר - הרב מבין את עצם הענין, וכשהוא רוצה למסור את האור שבתוכו לתלמידיו הוא אינו יכול, אלא הם צריכים לקבלו במדרגה פחות, ע"י שזה מתלבש בו, והוא מלביש את זה ב'שיעור' ודיבור. אמנם אם יזכו ויכלו להתעלות במשך הזמן למדרגתו ולהבין את עצם הענין.

﴿ הרחבת הביאור ﴾

ויאמר לו תסביר לי את הבנתך בלא לרצות את השגת הרב עצמו, בענין, לא יענהו, כי אין לתלמיד כוח אזי בוודאי יענהו, כי הוא מבקש לקלוט את הבנת רבו עצמו, אבל אם יאמר מו"ר למדני את הענין, עצם הרב.

